Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MIHALA BOBEKA [*MICHAL BOBEK*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2021. gada 15. aprīlī[1]

Lieta C-683/19

Viesgo Infraestructuras Energéticas, SA
pret
Administración General del Estado,
Iberdrola, SA,
***Naturgy Energy Group, SA*, agrāk – *Gas Natural SDG, SA*,**
EDP España, SA,
CIDE, Asociación de Distribuidores de Energía Eléctrica,
Endesa, SA,
Agri-Energía, SA,
Navarro Generación, SA

(*Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Elektroenerģijas iekšējā tirgus kopīgie noteikumi – Direktīva 2009/72/EK – Sabiedrisko pakalpojumu saistību noteikšana – Sociālās atlaides, kas ir piemērojama tikai noteiktiem uzņēmumiem, finansēšana – Pārredzamības un nediskriminācijas prasības

I. Ievads

1. Prasītājas ir uzņēmumi, kas darbojas Spānijas elektroenerģijas tirgū. Tām bija jāveic iemaksas tāda sociālās labklājības pasākuma finansēšanai, kas ir paredzēts neaizsargātiem patērētājiem Spānijā. Spānijas likumdevējs paziņoja, ka šīs saistības ir "sabiedrisko pakalpojumu saistības" Direktīvas 2009/72/EK[2] 3. panta 2. punkta izpratnē. Viena no prasītājām apstrīdēja *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija; turpmāk tekstā – "Augstākā tiesa") šī finansēšanas pienākuma saderību ar Savienības tiesībām.

2. Minētā tiesa apmierināja prasītāju prasību. Augstākās tiesas ieskatā saderības prasības saskaņā ar Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktu ir *acte clair*, kas nozīmē, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu nav nepieciešams. Tomēr pēc konstitucionālo tiesību aizsardzībai iesniegtās pārsūdzības *Tribunal Constitucional* (Konstitucionālā tiesa, Spānija; turpmāk tekstā – "Konstitucionālā tiesa") atcēla šo spriedumu. Tā nosprieda, ka Augstākā tiesa ir pieļāvusi kļūdu,

[1] Oriģinālvaloda – angļu.

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu (OV 2009, L 211, 55. lpp.).

konstatējot *acte clair* esamību, un tādējādi ir pārkāpusi *Administración General del Estado* (Spānijas valsts pārvalde) konstitucionālās tiesības, atzīstot valsts tiesību aktus par nesaderīgiem ar Savienības tiesībām, pirms tam neiesniedzot Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

3. Pēc šī sprieduma Augstākā tiesa iesniedza šo lūgumu Tiesā, lai noskaidrotu, vai prasītājām uzliktais finansēšanas pienākums ir saderīgs ar Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktu.

II. Tiesiskais regulējums

A. Savienības tiesības

4. Ar Direktīvu 2009/72 tika aizstāta Direktīva 2003/54/EK[3], lai tālāk izstrādātu kopīgos noteikumus attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu. Tās 50. apsvērumā ir norādīts:

"Ir turpmāk jāpilnveido sabiedriskā pakalpojuma saistības, tostarp saistībā ar universālo pakalpojumu, un no tām izrietošās kopējās obligātās prasības, lai visiem patērētājiem, jo īpaši neaizsargātiem patērētājiem, nodrošinātu ieguvumus no konkurences un taisnīgām cenām. Sabiedriskā pakalpojuma prasības būtu jāinterpretē valstu līmenī, ņemot vērā situāciju attiecīgajā valstī; dalībvalstīm tomēr būtu jāievēro Kopienas tiesību akti. Savienības pilsoņiem un, ja dalībvalstis to uzskata par vajadzīgu, maziem uzņēmumiem vajadzētu būt iespējai izmantot sabiedriskā pakalpojuma saistības, jo īpaši attiecībā uz piegādes drošumu un saprātīgām cenām. [..]"

5. Direktīvas 2009/72 2. pantā ir noteikts:

"Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

[..]

21. "vertikāli integrēts uzņēmums" ir elektroenerģijas uzņēmums vai elektroenerģijas uzņēmumu grupa, kurā viena un tā pati persona vai personas var tieši vai netieši kontrolēt uzņēmumu un kurā uzņēmums vai uzņēmumu grupa veic vismaz vienu no pārvades vai sadales funkcijām un vismaz vienu no elektroenerģijas ražošanas vai piegādes funkcijām;

[..]."

6. Direktīvas 2009/72 3. pants attiecas uz "sabiedrisko pakalpojumu saistībām" un patērētāju aizsardzību. Saskaņā ar tā 2. un 6. punktu:

"2. Pilnībā ievērojot attiecīgos Līguma noteikumus, jo īpaši tā 86. pantu, dalībvalstis uzņēmumiem, kas darbojas elektroenerģijas nozarē, var vispārējās ekonomikas interesēs piemērot sabiedrisko pakalpojumu saistības attiecībā uz drošumu, tostarp piegādes drošumu, piegādes regularitāti, kvalitāti un cenu, kā arī uz vides aizsardzību, tostarp energoefektivitāti, enerģiju no atjaunīgiem avotiem un klimata aizsardzību. Šādas saistības ir skaidri definētas,

[3] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2003. gada 26. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 96/92/EK atcelšanu – Paziņojumi par ekspluatācijas pārtraukšanu un atkritumu apsaimniekošanu (OV 2003, L 176, 37. lpp.).

pārskatāmas, nediskriminējošas, pārbaudāmas, un tās garantē, ka Kopienas elektroenerģijas uzņēmumiem ir vienlīdzīga piekļuve valstu patērētājiem. [..]

[..]

6. Ja nosaka finansiālu kompensāciju, citus kompensācijas veidus un ekskluzīvas tiesības, ko dalībvalsts piešķir 2. un 3. punktā minēto saistību izpildei, to dara nediskriminējoši un pārskatāmi."

B. Spānijas tiesības

7. *Ley 24/2013, de 26 de diciembre, del Sector Eléctrico* (2013. gada 26. decembra Likums 24/2013 par elektroenerģijas nozari; turpmāk tekstā – "Likums 24/2013") 45. panta "Neaizsargātie patērētāji" attiecīgajā daļā ir noteikts:

"2. Sociālā atlaide attiecas uz neaizsargātiem patērētājiem, kuri atbilst sociālajiem, patēriņa un pirktspējas raksturlielumiem, kas noteikti ar Ministru padomes Karaļa dekrētu. [..]

[..]

3. Sociālā atlaide sedz starpību starp brīvprātīgas cenas vērtību, kas paredzēta patērētājiem ar zemu patēriņu, un bāzes vērtību, kas tiek saukta par "galalietotāja tarifu", un attiecīgais atsauces piegādātājs to piemēro patērētāju, kuriem ir tiesības uz sociālo atlaidi, rēķiniem.

[..]

4. Sociālā atlaide tiek uzskatīta par sabiedriskā pakalpojuma saistībām saskaņā ar Direktīvu [2009/72] un tās izmaksas sedz uzņēmumu grupu mātesuzņēmumi vai attiecīgā gadījumā uzņēmumi, kas vienlaikus īsteno elektroenerģijas ražošanas, sadales un tirdzniecības darbības.

Finansējamo summu procentuālo daļu sadalījums katrai uzņēmumu grupai tiek aprēķināts kā attiecība starp vienu lielumu, kas ir sadales uzņēmumu tīkliem pievienoto pieslēgumu gada kopskaits un grupā ietilpstošo tirdzniecības uzņēmumu klientu skaits, un otru lielumu, kas atbilst visu uzņēmumu grupu, kas tiek ņemtas vērā šajā sadalījumā, visu pieslēgumu vidējai gada vērtībai un klientiem.

Šo sadales procentu katru gadu aprēķina *Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia* (Nacionālā tirgus un konkurences komisija, Spānija) saskaņā ar tiesiskajā regulējumā noteikto kārtību un nosacījumiem. [..]

[..]

Jebkurā gadījumā iemaksas, kas jāveic katram no šiem uzņēmumiem, iemaksā īpašā depozīta kontā, ko šim nolūkam izveidojusi administratīvā iestāde, kas ir atbildīga par tā pārvaldību."

8. *Real Decreto-ley 9/2013, de 12 de julio, por el que se adoptan medidas urgentes para garantizar la estabilidad financiera del sistema eléctrico* (Karaļa 2013. gada 12. jūlija Dekrētlikums 9/2013, ar ko pieņem steidzamus pasākumus, lai garantētu elektroenerģijas sistēmas finansiālo stabilitāti; turpmāk tekstā – "Karaļa dekrētlikums 9/2013") piektā apsvēruma attiecīgajā daļā ir norādīts:

"Ar šo Karaļa dekrētlikumu tiek grozīta arī sistēma, kas reglamentē sociālās atlaides izmaksu segšanu.

[..]

Pamatojoties uz to, un, lai veicinātu nepieciešamo un steidzamo sistēmas izmaksu samazinājumu, tiek uzskatīts par nepieciešamu grozīt ar rīkojumu IET/843/2012 ieviesto izmaksu sadalījuma shēmu [..], pieprasot, izmantojot sabiedriskā pakalpojuma saistības, lai sociālās atlaides izmaksas segtu tādu uzņēmumu vai uzņēmumu grupu mātesuzņēmumi, kas veic elektroenerģijas ražošanu, izplatīšanu un mazumtirdzniecību, un kas ir vertikāli integrētas grupas.

Šādas prasības uzlikšana šiem mātesuzņēmumiem ļauj, kaut netieši, sadalīt slogu starp galvenajām elektroenerģijas nozares komercdarbībām. Pārvades darbības tādējādi ir izslēgtas no šāda sadalījuma, taču šis izņēmums ir uzskatāms par pamatotu, jo tā ir regulēta darbība, ko veic saskaņā ar likumā noteikto monopola un ekskluzivitātes kārtību, paturot prātā faktu, ka atšķirībā no iepriekš minētajiem uzņēmumiem vai uzņēmumu grupām viens pārvades uzņēmums nevar atgūt no tirgus izmaksas, kas tam šajā ziņā būtu jāsedz, jo tas galu galā apdraudētu ar šo grozījumu izvirzīto mērķi."

9. *Real Decreto 968/2014, de 21 de noviembre, por el que se desarrolla la metodología para la fijación de los porcentajes de reparto de las cantidades a financiar relativas al bono social* (Karaļa 2014. gada 21. novembra Dekrētlikums 968/2014 par metodoloģiju, pēc kuras nosaka saistībā ar sociālo atlaidi finansējamo summu sadalījuma procentuālās daļas; turpmāk tekstā – "Karaļa dekrētlikums 968/2014") 2. un 3. pantā ir noteikta Likuma 24/2013 45. panta 4. punktā paredzētās sociālās atlaides finansēšanas kārtība.

III. Fakti, tiesvedība valsts tiesās un prejudiciālie jautājumi

10. Ar *Real Decreto-ley 6/2009* (turpmāk tekstā – "Karaļa dekrētlikums 6/2009") tika ieviests mehānisms, lai dažiem patērētājiem, kas atbilst īpašiem sociālajiem, patēriņa un pirktspējas raksturlielumiem (turpmāk tekstā – "neaizsargātie patērētāji"), paredzētu atlaidi elektroenerģijas cenai Spānijā. Attiecīgi tiesīgie patērētāji saņem automātisku elektroenerģijas cenas samazinājumu (turpmāk tekstā – "sociālā atlaide"), ko galējais piegādātājs tieši piemēro šo patērētāju elektroenerģijas rēķinam [4]. Šie piegādātāji tādējādi aprēķina tiesīgajiem patērētājiem zemāku cenu nekā elektroenerģijas tirgus cena [5].

11. Sākotnēji saskaņā ar Karaļa dekrētlikumu 6/2009 šī sistēma tika finansēta, uzliekot nodokli visiem uzņēmumiem, kuriem pieder elektroenerģijas ražošanas iekārtas. Tomēr 2012. gada 7. februārī Augstākā tiesa atcēla Karaļa dekrētlikumu 6/2009, pamatojoties uz to, ka tajā paredzētā finansēšanas sistēma nav saderīga ar Direktīvu 2009/72 (turpmāk tekstā – "2012. gada

[4] Saistībā ar "sabiedrisko pakalpojumu saistībām" saskaņā ar Direktīvu 2009/72 jēdziens "galējais piegādātājs" attiecas uz uzņēmumu, kuru norīkojusi dalībvalsts un kurš nodrošina enerģijas piegādes patērētājiem (tostarp mājsaimniecībām) nepārtrauktību par "saprātīgām cenām" (tā sauktie "galalietotāja tarifi"). Skat. Direktīvas 2009/72 47. apsvērumu, 3. panta 3. punktu un 37. panta 6. punktu.

[5] Saskaņā ar *Real Decreto 897/2017* (Karaļa dekrētlikums 897/2017) 6. pantu šī cena atspoguļo 25 % atlaidi Spānijas elektroenerģijas tirgus cenai "neaizsargātiem" patērētājiem un 40 % atlaidi "īpaši neaizsargātiem" patērētājiem.

spriedums")[6]. Par šo spriedumu iesniegtā apelācijas sūdzība par konstitucionālo tiesību aizsardzību (turpmāk tekstā – "*recurso de amparo*") Konstitucionālajā tiesā tika atzīta par nepieņemamu.

12. Lai ņemtu vērā Augstākās tiesas 2012. gada spriedumu un aizstātu Karaļa dekrētlikumu 6/2009, Spānijas likumdevējs pieņēma Karaļa dekrētlikumu 9/2013. Šajā likumā tostarp ir norādīts, ka Augstākā tiesa nenorādīja konkrētu metodiku, kā jāsadala sociālās atlaides izmaksas, ļaujot Spānijas valsts pārvaldei izvēlēties sistēmu, kuru tā uzskata par vispiemērotāko. Saistības segt sociālās atlaides radītās izmaksas līdz ar to ir jāuzņemas "uzņēmumu grupu mātesuzņēmumiem vai – attiecīgā gadījumā – uzņēmumiem, kas vienlaikus veic elektroenerģijas ražošanu, izplatīšanu un mazumtirdzniecību".

13. 2013. gada 26. decembrī tika pieņemts Likums 24/2013. Šī likuma 45. panta 3. punktā ir noteikts, ka sociālā atlaide sedz starpību starp cenu, kas piemērota tiesīgajiem neaizsargātajiem patērētājiem, un elektroenerģijas bāzes cenu Spānijas elektroenerģijas tirgū. Minētā likuma 45. panta 4. punktā sociālā atlaide ir aprakstīta kā "sabiedrisko pakalpojumu saistības". Tajā ir arī norādīts, ka šo saistību finansēšana ir jāveic "uzņēmumu grupu mātesuzņēmumiem vai – attiecīgā gadījumā – uzņēmumiem, kas vienlaikus veic elektroenerģijas ražošanu, izplatīšanu un mazumtirdzniecību" (turpmāk tekstā – "obligātā iemaksa").

14. 2014. gada 21. novembrī tika pieņemts Karaļa dekrēlikums 968/2014, lai īstenotu Likumu 24/2013. Tajā ir noteikta metodoloģija procentu likmju noteikšanai, lai sadalītu summas sistēmas finansējuma segšanai.

15. *Orden IET/350/2014, de 7 de marzo, por la que se fijan los porcentajes de reparto de las cantidades a financiar relativas al bono social correspondientes a 2014* (2014. gada 7. marta dekrēts IET/350/2014, ar ko nosaka saistībā ar sociālo atlaidi finansējamo summu sadalījuma procentuālās daļas 2014. gadam (turpmāk tekstā – "Dekrēts IET/350/2014")) ir noteiktas struktūras, uz kurām attiecas obligātā iemaksa, un precizētas 2014. gadā visā sistēmā finansējamo summu sadalījuma procentuālās daļas[7].

16. Saskaņā ar Dekrētu IET/350/2014 četriem uzņēmumiem ir jāsedz 96,64131 % no sociālās atlaides izmaksām: *Endesa, SA* (turpmāk tekstā – "*Endesa*") (41,612696 %), *Iberdrola, SA* (turpmāk tekstā – "*Iberdrola*") (38,474516 %), *Gas Natural SDG, SA* (14,185142 %) un *E.ON España, SLU* (kas vēlāk kļuva par *Viesgo Infraestructuras Energéticas, SL* (turpmāk tekstā – "*Viesgo*")) (2,368956 %)). Turpretī saskaņā ar šo dekrētu 23 citiem uzņēmumiem tiek piešķirti ievērojami samazināti koeficienti, zem 1 %. Šīs summas katru gadu aprēķina Valsts tirgus un konkurences komisija, un tās ir jāiemaksā depozīta kontā, kas ir paredzēts īpaši šim nolūkam. Valsts tirgus un konkurences komisija ir atbildīga arī par attiecīgo maksājumu nokārtošanu ar konkrētajiem uzņēmumiem un par to, lai šiem uzņēmumiem tiktu pārskaitīta summa, kas atbilst sociālajai atlaidei, ko attiecīgais galējais piegādātājs piešķir neaizsargātiem patērētājiem.

17. 2014. gada 18. decembrī *E.ON España, SLU* (kas vēlāk kļuva par *Viesgo*) iesniedzējtiesā ierosināja administratīvo procesu, apstrīdot Karaļa dekrētlikumu 968/2014. Tas apgalvoja, ka Likuma 24/2013 45. panta 4. punktā paredzētie sociālās atlaides finansēšanas pasākumi, kas ieviesti ar Karaļa dekrētlikuma 968/2014 2. un 3. pantu, nav saderīgi ar Direktīvu 2009/72.

6 *STS* 1425/2012, 2012. gada 7. februāris (ECLI:ES:TS:2012:1425).

7 Līdzīgi dekrēti pastāv arī nākamajiem gadiem, piemēram, *Orden IET/2182/2015* (2015. gadam) un *Orden IET/1451/2016* (2016. gadam).

18. Ar 2016. gada 24. oktobra spriedumu Augstākā tiesa prasību apmierināja. Tā atcēla Karaļa dekrētlikuma 968/2014 2. un 3. pantu kā nesaderīgu ar Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktu. Šī tiesa paskaidro, ka savus secinājumus tā izdarīja, pamatojoties uz Tiesas spriedumiem lietās *Federutility* u.c.[8] un *ANODE*[9].

19. Spānijas valsts pārvalde konstitucionālo tiesību aizsardzībai iesniedza pārsūdzību (turpmāk tekstā – "*recurso de amparo*") Konstitucionālajā tiesā. Ar 2019. gada 26. marta spriedumu Konstitucionālā tiesa apmierināja Spānijas valsts pārvaldes konstitucionālo sūdzību. Tā konstatēja, ka Augstākā tiesa ir pārkāpusi tiesības uz "tiesas procesu ar visām garantijām" Spānijas Konstitūcijas 24. panta 2. punkta izpratnē, ciktāl tā atzina valsts tiesību aktus par nesaderīgiem ar Savienības tiesībām, pirms tam neiesniedzot Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

20. Saskaņā ar iesniedzējtiesas nolēmumu Konstitucionālā tiesa it īpaši uzskatīja, ka judikatūra, uz kuru iesniedzējtiesa atsaucās, lai konstatētu nesaderību ar Direktīvu 2009/72, nav uzskatāma par *acte clair* saistībā ar tajā izskatāmo strīdu. Šo iemeslu dēļ Augstākā tiesa nebija atbrīvota no pienākuma iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, tādējādi atceļot pārsūdzēto spriedumu un atgriežoties tajā situācijā, kāda bija pirms sprieduma pasludināšanas.

21. Šajā faktiskajā un juridiskajā kontekstā Augstākā tiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai atbilstoši iedibinātajai Tiesas judikatūrai, tostarp tās spriedumiem, 2010. gada 20. aprīlis (lieta C-265/08, *Federutility*), un 2016. gada 7. septembris (lieta C-121/15, *ANODE*), ar Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta prasībām ir saderīgs tāds valsts tiesiskais regulējums – kā tas, kas ir noteikts [Likuma 24/2013] 45. panta 4. punktā, kurš vēlāk ir īstenots ar [Karaļa dekrētlikuma 968/2014] 2. un 3. pantu – kurā [sociālās atlaides] [sociālā atlaide elektroenerģijai noteiktiem neaizsargātiem patērētājiem; turpmāk tekstā – "sociālā atlaide"] finansēšanas pienākums tiek uzlikts noteiktiem elektrosistēmas uzņēmumiem – uzņēmumu grupu mātesuzņēmumiem vai attiecīgajā gadījumā uzņēmumiem, kas vienlaikus īsteno elektroenerģijas ražošanas, sadales un tirdzniecības darbības –, lai gan daži no šiem subjektiem ir maznozīmīgi nozarē kopumā, turpretī atbrīvojot no šā pienākuma citus uzņēmumus vai uzņēmumu grupas, kas iespējami ir labākā situācijā, lai uzņemtos šīs izmaksas vai nu sava apgrozījuma vai relatīvā lieluma kādā no darbības nozarēm dēļ, vai tāpēc, ka tās veic divas no šīm darbībām vienlaikus un integrētā veidā?

2) Vai ar minētajā [Direktīvas 2009/72] 3. panta 2. punktā noteikto samērīguma prasību ir saderīgs valsts tiesiskais regulējums, no kura izriet, ka sociālās atlaides finansēšanas pienākums tiek noteikts nevis izņēmuma kārtā un uz ierobežotu laiku, bet gan uz nenoteiktu laiku un neparedzot nekādu atmaksu vai kompensācijas pasākumu?

22. Rakstveida apsvērumus ir iesnieguši *Agri-Energía* u.c. (turpmāk tekstā – "*Agri-Energía*"), *EDP España*, *Endesa*, *Iberdrola*, *Naturgy Energy Group* (turpmāk tekstā – "*Naturgy*"), *Viesgo*, Spānijas valdība un Eiropas Komisija. Šie lietas dalībnieki atbildēja arī uz Tiesas uzdotajiem rakstveida jautājumiem.

[8] Spriedums, 2010. gada 20. aprīlis (C-265/08, EU:C:2010:205).

[9] Spriedums, 2016. gada 7. septembris (C-121/15, EU:C:2016:637).

IV. Vērtējums

23. Šie secinājumi ir strukturēti turpmāk izklāstītajā veidā. Es sākšu ar pieņemamības jautājumiem, kurus izvirzījušas ieinteresētās personas (A). Pēc tam veikšu analīzi pēc būtības, vispirms apskatot to, kas tieši ir "sabiedrisko pakalpojumu saistības" (B.1). Pēc tam es apsvēršu, vai šīs "sabiedrisko pakalpojumu saistības" ietilpst Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta piemērošanas jomā un vai tās var uzskatīt par saderīgām ar šī noteikuma nosacījumiem (B.2). Visbeidzot es pievērsīšos iesniedzējtiesas otrajam jautājumam par "sabiedrisko pakalpojumu saistību" samērīgumu un to, vai pastāv pienākums kompensēt sabiedrisko pakalpojumu saistību veicēja izdevumus (B.3).

A. Par pieņemamību

24. Uzņēmumi *Viesgo*, *Iberdrola* un *Endesa* ir izvirzījuši divus argumentus par pieņemamību.

25. Pirmkārt, tie apgalvo, ka iesniedzējtiesa kā augstākā tiesu iestāde, kas ir kompetenta izlemt, vai lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir nepieciešams, lai lemtu par Karaļa dekrētlikuma 968/2014 saderību ar Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktu, uzskatīja, ka *acte clair* doktrīna atbrīvo to no pienākuma lūgt sniegt prejudiciālu nolēmumu. Tā kā šai tiesai vienai ir jāgarantē Savienības tiesību aktu efektivitāte, Konstitucionālajai tiesai nav pilnvaru pārskatīt šo lēmumu vai aizstāt iesniedzējtiesu, lai novērtētu *acte clair* esamību.

26. Otrkārt, Konstitucionālās tiesas judikatūra, saskaņā ar kuru jebkurai Spānijas tiesai ir pienākums iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ikreiz, kad valsts tiesību akti tiek uzskatīti par nesaderīgiem ar Savienības tiesību aktiem [10], atņem pilnvarojumu pēdējās instances tiesām novērtēt, vai lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir nepieciešams. Iesniedzējtiesa un lietas dalībnieki paskaidro, ka šī judikatūra ir atkarīga no rezultāta, jo līdzīgs pienākums nepastāvētu, ja valsts tiesa atzītu valsts likumu par saderīgu ar Savienības tiesībām.

27. Līdz ar to, ņemot vērā faktu, ka iemesli, kuru dēļ šajā lietā ir iesniegts lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, izriet no valsts procedūras un judikatūras, kas apdraud Savienības tiesību aktu prioritāti un efektivitāti, Tiesai būtu jāatzīst, ka tai nav kompetences lemt par uzdotajiem jautājumiem. Pakārtoti, tai būtu jānoraida lūgums kā nepieņemams.

28. Manuprāt, šī lieta nav nedz nepieņemama, nedz ārpus Tiesas kompetences.

29. Pirmkārt, uz valsts tiesas uzdotajiem jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju vispārīgi attiecas atbilstīguma prezumpcija [11]. Vienīgi iesniedzējtiesa ir atbildīga par faktiskā un tiesiskā konteksta noteikšanu, saskaņā ar kuru tā lūdz Tiesas norādījumus [12]. Tas pats attiecas pat uz gadījumiem, kad valsts tiesas rīcības brīvība attiecībā uz lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanu ir tādā vai citādā veidā ierobežota saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Pat šādās situācijās tā joprojām ir iesniedzējtiesas prerogatīva formulēt uzdodamos jautājumus, noteikt valsts tiesību

[10] *EDP España* norāda, ka šī prakse tostarp ir atspoguļota arī spriedumos 46/2019, 2019. gada 8. aprīlis (ECLI:ES:TC:2019:46); 54/2019, 2019. gada 6. maijs (ECLI:ES:TC:2019:54); 58/2019, 2019. gada 6. maijs (ECLI:ES:TC:2019:58); 59/2019, 2019. gada 6. maijs (ECLI:ES:TC:2019:59); 67/2019, 2019. gada 20. maijs (ECLI:ES:TC:2019:67); 71/2019, 2019. gada 20. maijs (ECLI:ES:TC:2019:71), un 81/2019, 2019. gada 17. jūnijs (ECLI:ES:TC:2019:81).

[11] Spriedums, 2018. gada 10. decembris, *Wightman* u.c. (C-621/18, EU:C:2018:999, 27. punkts),

[12] Spriedums, 2019. gada 12. decembris, *Slovenské elektrárne* (C-376/18, EU:C:2019:1068, 24. punkts). Par diezgan ierobežotajiem apstākļiem, kādos Tiesa var atteikties lemt par uzdoto jautājumu; skat., piemēram, spriedumu, 2020. gada 26. marts, *Miasto Łowicz* un *Prokurator Generalny* (C-558/18 un C-563/18, EU:C:2020:234, 44. punkts).

aktus un procedūru, kā arī efektīvi noteikt Tiesā ierosinātās lietas tvērumu. Turklāt iesniedzējtiesa arī saglabā atbildību par turpmāko tiesas nolēmumu. Tādēļ, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir par tiem jālemj [13].

30. Otrkārt, šīs lietas priekšmets skaidri attiecas uz strīdu, kas faktiski tiek izskatīts iesniedzējtiesā. Šī tiesa paskaidro, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir nepieciešams strīda izšķiršanai. Tā norāda, ka pastāv atšķirīgs viedoklis starp šo tiesu un augstākas instances tiesu par *acte clair* esamību saistībā ar nediskriminācijas prasību, kas ietverta Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktā. Atšķirībā no, piemēram, mākslīgi radītām lietām, Tiesai uzdoto jautājumu atrisināšana tādējādi patiešām ir *nepieciešama*, lai iesniedzējtiesa varētu atrisināt tajā izskatāmo lietu [14].

31. Treškārt, pat ja judikatūra, uz kuru savā interpretācijā atsaucas iesniedzējtiesa, patiesi ir *acte clair* (jautājums, kas nebūt nav acīmredzams, jo iesniedzējtiesa un Konstitucionālā tiesa nav vienisprātis par šīs judikatūras piemērojamību), fakts paliek tāds, ka hipotētisks *acte clair* konstatējums attiecībā uz izņēmumu no pienākuma iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu *CILFIT* [15] izpratnē neietekmē uzdotā(-o) jautājuma(-u) pieņemamību. Patiesi, *acte clair* konstatēšana var padarīt lietu par tādu, kas "nav nepieciešama" LESD 267. panta izpratnē. Tomēr arī šāda lieta joprojām ir acīmredzami pieņemama, ja tā tiek iesniegta šajā Tiesā. Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 99. pantu Tiesa var izskatīt šādi iesniegtu lietu, izdodot motivētu rīkojumu.

32. Īsāk sakot, šī lieta ir pieņemama. Turklāt lietas priekšmets nepārprotami ietilpst Tiesas kompetencē saskaņā ar LESD 267. pantu.

33. Paturot prātā šo precizējumu, es tomēr piekrītu, ka, ja pienākums lūgt sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas izriet no Savienības tiesību aktiem un ir autonomi noteikts tajos, tiktu "pielāgots" vai drīzāk asimetriski "saīsināts" iesniedzējtiesas ierosinātajā un lietas dalībnieku sīkāk izskaidrotajā veidā, tas varētu radīt jautājumu saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, bet ne vienmēr par pieņemamību. Tomēr, tā kā iesniedzējtiesa nav formulējusi nevienu jautājumu par šo aspektu, es vienkārši izdarīšu secinājumus ar šādiem vispārīgiem apsvērumiem.

34. Pirmkārt, fakts, ka augstākas instances valsts tiesa vai konstitucionālā tiesa izvēlas piemērot sodu par tā pienākuma iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu neizpildi, kas ir paredzēts LESD 267. panta trešajā daļā, noteikti nav pretrunā Savienības tiesību aktiem. Faktiski vairāku valstu sistēmās, it īpaši tajās, kurās individuāli tiek pārskatīta pēdējās instances valstu tiesu nolēmumu konstitucionalitāte [16], tiek kontrolēta pēdējās instances valstu tiesu pienākuma iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu izpilde [17].

[13] Spriedums, 2020. gada 16. jūlijs, *Facebook Ireland* un *Schrems* (C-311/18, EU:C:2020:559, 73. punkts un tajā minētā judikatūra).

[14] Šajā nozīmē skat. spriedumus, 1980. gada 11. marts, *Foglia* (104/79, EU:C:1980:73, 11. punkts); 1981. gada 16. decembris, *Foglia* (244/80, EU:C:1981:302, 17. un 18. punkts), un 2020. gada 26. marts, *Miasto Łowicz* un *Prokurator Generalny* (C-558/18 un C-563/18, EU:C:2020:234, 53. punkts).

[15] Spriedums, 1982. gada 6. oktobris, *CILFIT* u.c. (283/81, EU:C:1982:335, 16.–20. punkts).

[16] Dažādu sistēmu, izņemot Spānijas sistēmu, ilustrācijai skat., piemēram, konstitucionālo tiesu nolēmumus Vācijā, *Bundesverfassungsgericht*, rīkojums, 2018. gada 9. maijs – 2 *BvR* 37/18; Čehijā, *Ústavní soud*, 2009. gada 8. janvāris, Nr. II. ÚS 1009/08; Horvātijā, *Ustavni sud Republike Hrvatske*, lēmums Nr. U-III-2521/2015, 2016. gada 13. decembris; Slovākijā, *Ústavný súd*, spriedums, 2012. gada 18. aprīlis, Nr.°II. ÚS 140/2010; Slovēnijā, *Ustavno sodišče*, lēmums Nr. Up-1056/11, 2013. gada 21. novembris, ECLI:SI:USRS:2013:Up.1056.11.

[17] Salīdzinošam pārskatam skat. Solar, N., *Vorlagepflichtverletzung mitgliedstaatlicher Gerichte und ihre Sanierung*, Neuer Wissenschaftlicher Verlag, Vīne, 2004. gads. Pavisam nesen, piemēram, skat. atsevišķu valstu pārskatus Coutron, L. (dir.), *L'obligation de renvoi préjudiciel à la Cour de justice: une obligation sanctionnée*?, Bruylant, Brisele, 2014. gads, vai individuālos ieguldījumus īpašajā 2015. gada izdevumā, *German Law Journal*, 16/6.sējums, it īpaši Lacchi, C., "Review by Constitutional Courts of the Obligation of National Courts of Last Instance to Refer a Preliminary Question to the Court of Justice of the EU", 1663. lpp.

35. Otrkārt, šāda augstākas instances vai konstitucionālas tiesas iesaistīšanās dabiski un neizbēgami var (daļēji) atņemt tiesām, kuru nolēmums ir jāpārskata, rīcības brīvību. Šāda ietekme tomēr ir raksturīga jebkuram konkrētu nolēmumu pārskatīšanas veidam. Tā ir taisnība, ka Tiesa ir atzinusi, ka jebkura konstitucionāla, likumdošanas, administratīva vai tiesu prakse, ieskaitot tādu, kas attiecas uz apelācijām, kuras vērstas pret rīkojumiem, ar kuriem tiek noraidīta nepieciešamība iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, nevar atņemt tiesai iespēju iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu [18]. Tiesa pat ir atzinusi, ka zemākas instances tiesa ir tiesīga neņemt vērā augstākas instances tiesas juridisko viedokli, ja tā uzskata, ka šis viedoklis nav saderīgs ar Savienības tiesību aktiem [19].

36. Tomēr šīs judikatūras pamatā ir motivācija liegt augstākās instances tiesām aizliegt zemākas instances tiesām to pašu tiesu sistēmā tieši piekļūt Tiesai, izmantojot prejudiciālo nolēmumu procedūru, kas acīmredzami būtu pretrunā LESD 267. pantam (otrajai daļai) [20]. Manuprāt, šīs tiesu prakses mērķis nekad nav bijis piešķirt valstu tiesām vispārēju un strupu "atļauju neņemt vērā", kas vairāk atgādinātu sliktu Džeimsa Bonda filmas tekstu, nevis racionāli organizētu tiesu sistēmu. Drīzāk šajā judikatūrā ir ieviesta (ierobežota un diskrēta) "atļauja nepiekrist" vai pat "atļauja atkāpties" īpašos gadījumos, kad šis lēmums ir pienācīgi paskaidrots un pamatots. Tādējādi zelta likums ir *pamatota iesaistīšanās* iespējami nesaderīgā lēmumā [21].

37. Treškārt, veicot pienākuma iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu izpildi katrā valstī, ir jāņem vērā paša LESD 267. panta raksturs un piemērošanas joma, *kā noteikts Tiesas judikatūrā* [22]. Protams, valstu tiesību akti var procesuāli "konkretizēt" to, kas Savienības tiesību aktos ir noteikts vispārīgāk. Tomēr secinājums ir tāds, ka, ja dalībvalsts nolemj noteikt izpildes kritērijus, lai nodrošinātu pareizu pienākuma iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu izpildi, tā nevar (vienpusēji) *mainīt* paša LESD 267. pantā noteiktā *pienākuma apjomu*, jo citādi tiktu apdraudētas vienotības un tiesiskās drošības prasības, kas arī piemīt šim noteikumam [23].

38. Ceturtkārt, neatkarīgi no iespējamām atrunām par *CILFIT* kritēriju īstenojamību, it īpaši attiecībā uz pamatotām šaubām par Savienības tiesību pareizu interpretāciju lietā valsts tiesā [24], ir pilnīgi skaidrs, ka šie kritēriji attiecas uz *jebkuru* Savienības tiesību *interpretācijas jautājumu*. Šie kritēriji tādējādi ir "atkarīgi no jautājuma" vai "no priekšmeta", bet pilnīgi "neatkarīgi no rezultāta". Patiesi, *acte clair* nekļūst skaidrāks atkarībā no tā, vai tā rezultāts ir valsts tiesas paziņojums par nesaderību vai saderību. Novērtējuma sekas nav būtiskas attiecībā uz to, vai pastāv *acte clair*.

[18] Skat, piemēram, spriedumus, 2008. gada 16. decembris, *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:723, 94. un 95. punkts un tajos minētā judikatūra); 2016. gada 5. aprīlis, *PFE* (C-689/13, EU:C:2016:199, 32. punkts un tajā minētā judikatūra); un 2018. gada 4. decembris, *The Minister for Justice and Equality* un *Commissioner of the Garda Síochána* (C-378/17, EU:C:2018:979, 35., 36. un 49. punkts un tajos minētā judikatūra).

[19] Kā tas tostarp atspoguļots spriedumos, 2010. gada 5. oktobris, *Elchinov* (C-173/09, EU:C:2010:581, 27. punkts un tajā minētā judikatūra), un 2013. gada 15. janvāris, *Križan* u.c. (C-416/10, EU:C:2013:8, 68. punkts un tajā minētā judikatūra).

[20] Sākot jau ar spriedumu, 1974. gada 16. janvāris, *Rheinmühlen-Düsseldorf* (166/73, EU:C:1974:3).

[21] Skat. sīkāk manus secinājumus lietā *Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie – Direcţia Naţională Anticorupţie* u.c. (C-357/19 un C-547/19, EU:C:2021:170, 235.–243. punkts).

[22] Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c. (C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 65. punkts).

[23] Spriedums, 1987. gada 22. oktobris, *Foto-Frost* (314/85, EU:C:1987:452, 15. punkts).

[24] It īpaši skat., piemēram, ģenerāladvokāta F. Dž. Džeikobsa [*F. G. Jacobs*] secinājumus lietā *Wiener SI* (C-338/95, EU:C:1997:352); ģenerāladvokāta D. Ruisa-Harabo Kolomera [*D. Ruiz-Jarabo Colomer*] secinājumus lietā *Gaston Schul Douane expediteur* (C-461/03, EU:C:2005:415); vai ģenerāladvokāta N. Vāla [*N. Wahl*] secinājumus apvienotajās lietās *X* un *van Dijk* (C-72/14 un C-197/14, EU:C:2015:319).

39. Turklāt Savienības tiesu struktūra skaidri un konsekventi pilnvaro valstu tiesas pašām pēc savas ierosmes pieņemt lēmumu par valsts tiesību aktu (ne)saderību ar Savienības tiesībām [25]. Šī iespēja ir daļa no Savienības tiesībās ietvertā pilnvarojuma, kas ir piešķirts *visām* dalībvalstu tiesām. Ja šīs tiesas uzskata, ka tām nav nepieciešama Tiesas palīdzība konkrētā Savienības tiesību jautājumā saskaņā ar LESD 267. panta otro daļu vai ja tās uzskata, ka tām nav šāda pienākuma saskaņā ar LESD 267. panta trešo daļu, tad tām *nav jāvēršas* Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Citāds pieņēmums ne tikai būtu pretrunā Savienības tiesībās paredzētā pienākuma iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmuma piemērošanas jomas autonomajam saturam, bet arī varētu liegt valstu tiesu neatkarīgo pilnvaru izmantošanu, piemērojot un īstenojot Savienības tiesību aktus valsts līmenī [26].

40. Piektkārt un visbeidzot, ja augstākas instances valsts tiesa vai konstitucionālā tiesa, kurai iesniegts ārkārtas tiesiskās aizsardzības līdzeklis, sāk pārbaudīt, vai attiecīgā pēdējās instances tiesa ir pareizi piemērojusi *CILFIT acte clair* izņēmumu, ir diezgan iespējams, ka šī pārbaudi veicošā tiesa pati interpretēs Savienības tiesību aktus [27]. Tomēr šajā brīdī šī pārbaudi veicošā tiesa kļūst par "tiesu" LESD 267. panta izpratnē. Turklāt, tā kā šī pārbaudi veicošā tiesa pēc definīcijas būs tiesa saskaņā ar LESD 267. panta trešo daļu [28], tā pārņems visus pienākumus un atbildību, kas izriet no šīs pozīcijas, tostarp attiecīgā gadījumā pienākumu pašai uzdot prejudiciālu jautājumu.

B. Par jautājuma būtību

1. Kas tieši ir aplūkotās "sabiedrisko pakalpojumu saistības"?

41. No tiesas lietas materiālos ietvertajiem paskaidrojumiem es saprotu, ka Spānijas likumdevēja ieviestā sistēma darbojas šādi: galējie piegādātāji atsevišķiem neaizsargātiem patērētājiem tieši piemēro fiksētu atlaidi to elektroenerģijas rēķinam. Tā ir "sociālā atlaide". Pēc tam šīs sistēmas izmaksas sedz vairāki uzņēmumi, kas darbojas Spānijas elektroenerģijas tirgū (tostarp galējo piegādātāju mātesuzņēmumi). Tā ir "obligātā iemaksa".

42. Lai gan šķiet, ka sākotnējos apsvērumos ir pastāvējušas domstarpības šajā jautājumā, atbildot uz Tiesas rakstveida jautājumu, visi lietas dalībnieki uzskata, ka pastāv tikai viena veida "sabiedrisko pakalpojumu saistības". Šīs saistības, kas ir noteiktas Likuma 24/2013 45. panta 4. punktā, sastāv no diviem elementiem: i) sociālās atlaides *un* ii) obligātās iemaksas. Citiem vārdiem sakot, attiecīgās "sabiedrisko pakalpojumu saistības" ir "kopums", kas sastāv no diviem elementiem.

[25] Spriedumi, 2010. gada 19. janvāris, *Kücükdeveci* (C-555/07, EU:C:2010:21, 53.–55. punkts); 2010. gada 5. oktobris, *Elchinov* (C-173/09, EU:C:2010:581, 28. punkts), un rīkojums, 2020. gada 3. septembris, *Vikingo Fővállalkozó* (C-610/19, EU:C:2020:673, 75. punkts).

[26] Skat. spriedumu, 1978. gada 9. marts, *Simmenthal* (106/77, EU:C:1978:49, 22. punkts). Skat. arī nesen, piemēram, spriedumu, 2018. gada 4. decembris, *The Minister for Justice and Equality* un *Commissioner of the Garda Síochána* (C-378/17, EU:C:2018:979, 36. un 37. punkts un tajos minētā judikatūra).

[27] Noteikti var apgalvot, ka valsts konstitucionālā tiesa nodarbojas tikai ar valsts konstitucionālajām tiesībām. Tādējādi tā interpretē tikai valsts konstitucionālos noteikumus un neinterpretē nedz "tikai" valsts tiesību aktus, nedz *a fortiori* "tikai" Savienības tiesību aktus, kurus abus var pielīdzināt faktiem. Neraugoties uz doktrīnas mierinājumu, ko šāda ideja varētu sniegt, tiesu prakse bieži parāda, cik šī fikcija ir nepārliecinoša. Turklāt īpašajā kontekstā pārbaudot, vai konkrētā lietā pēdējās instances tiesā bija vai nebija *acte clair*, varētu tikai apbrīnot prasmi pārskatīt būtību, nekad neveicot šīs būtības interpretāciju. Tas ir kā Šrēdingera sapnis, kas beidzot piepildās, proti, spēt skaidri pateikt, vai (*CILFIT*) kaķis ir miris vai dzīvs, nekad tā arī neatverot (Savienības tiesību aktu) kasti.

[28] Pēc analoģijas skat. spriedumus, 1997. gada 4. novembris, *Parfums Christian Dior* (C-337/95, EU:C:1997:517, 24.–26. punkts); 2002. gada 4. jūnijs, *Lyckeskog* (C-99/00, EU:C:2002:329, 14. un 15. punkts), un 2005. gada 15. septembris, *Intermodal Transports* (C-495/03, EU:C:2005:552, 30. punkts).

43. Šo "kopumu" var aplūkot divējādi. Vai nu pieņem likumdevēja apzīmējumu tādu, kāds tas ir (pat ja tas nozīmē vairākas "sabiedrisko pakalpojumu saistības" vienā), vai arī sadala norādīto "kopumu" tā sastāvdaļās un veic atsevišķu saderības novērtējumu. Neatkarīgi no tā, kā tiek aplūkots šis jautājums, ir jābūt noteiktai kontrolei, lai norādītās "sabiedrisko pakalpojumu saistības" nesastāvētu no vairākiem neatkarīgiem pasākumiem, kas tikai tangenciāli attiecas uz to pašu jautājumu.

44. Tas nav domāts tikai tam, lai kontrolētu dalībvalstu rīcības brīvību. Patiesi, nav nepieciešams uzsvērt, ka pastāv daži ierobežojumi tam, ko dalībvalsts var "apzīmēt" kā tādu, uz kuru attiecas "sabiedrisko pakalpojumu saistību" autonomais jēdziens, kā noteikts Savienības tiesību aktos. Turklāt tam ir arī ļoti praktisks iemesls, proti, kā turpmāk tiks izklāstīts šajos secinājumos, ir diezgan loģiski grūti novērtēt vairāku dažādu elementu "kopumu" saderību vienu "sabiedrisko pakalpojumu saistību" ietvaros atbilstoši prasībām, kas noteiktas Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktā. Kura "izveidotā veseluma" daļa būtu jānovērtē, ņemot vērā samērīguma kritēriju? Kura daļa būtu regulāri jāpārskata valsts iestādēm? Par kuru daļu būtu jābūt kompensācijai, ja tāda vispār ir paredzēta?

45. Grūtības, atbildot uz šiem jautājumiem, var būt arī iemesls tam, kāpēc "apkopotās" "sabiedrisko pakalpojumu saistības" līdz šim Tiesas judikatūrā ir parādījušās tikai vienu reizi. Tiesā izskatītā lieta *Overgas Mrezhi* un *Balgarska gazova asotsiatsia* bija saistīta ar noteiktām dabasgāzes uzglabāšanas saistībām, lai nodrošinātu gāzes piegādes drošumu un regularitāti Bulgārijā, kuru izmaksu segšana tika uzlikta patērētājiem, nosakot cenu saskaņā ar valdības noteikto metodiku [29]. Turpretim Tiesas "tradicionālajā" judikatūrā, kas attiecas uz daudz biežāk sastopamajām "vienkāršajām" "sabiedrisko pakalpojumu saistībām", ir iekļauti konkrēti vietējie sabiedriskā transporta pakalpojumi Neapoles provincē [30]; noteikti jūras transporta pakalpojumi starp Maltas un Gozo salām [31]; daži pasažieru transporta pakalpojumi ar autobusiem, elektriskajiem transportlīdzekļiem un mehāniskajiem liftiem Lisabonas pilsētā [32]; kā arī elektroenerģijas izplatīšanas pakalpojumi Itālijā [33].

46. Šajā lietā šķiet, ka Tiesa saskaras ar "sabiedrisko pakalpojumu saistībām", kas sastāv no diviem elementiem, kuri funkcionāli var būt saistīti ar vienu un to pašu jautājumu, bet kuru *mērķi un līdzekļi* ir pilnīgi atšķirīgi.

47. No vienas puses, pastāv *sociālā atlaide*, kuras mērķis ir palīdzēt dažiem neaizsargātiem patērētājiem Spānijā segt viņu elektroenerģijas rēķinu. Tas tiek darīts, izmantojot 25 % vai 40 % atlaidi elektroenerģijas tirgus cenai. Šī elementa samērīguma novērtējumā varētu izvērtēt, vai neaizsargāto patērētāju grupa ir pietiekami reprezentatīva un/vai piedāvātā atlaide ir nepietiekama, lai sasniegtu izvirzīto mērķi.

48. No otras puses, ir *obligātā iemaksa*, kuras mērķis ir finansēt sociālās atlaides sistēmu. Tas tiek darīts, izmantojot finansēšanas pienākumu, kas noteikts dažiem vertikāli integrētiem uzņēmumiem, kuri darbojas Spānijas elektroenerģijas tirgū. Šeit ar samērīguma analīzi varētu izvērtēt to uzņēmumu grupas pārstāvību, uz kuriem attiecas šis finansēšanas pienākums, un/vai summu, kas katram uzņēmumam ir jānodrošina.

[29] Spriedums, 2020. gada 30. aprīlis (C-5/19, EU:C:2020:343, 55., 56., 69. un 88. punkts.)

[30] Spriedums, 2014. gada 3. aprīlis, *CTP* (no C-516/12 līdz C-518/12, EU:C:2014:220, 12. punkts). Tomēr jāsalīdzina arī ar ģenerāladvokāta P. Krusa Viljalona [*P. Cruz Villalón*] secinājumiem lietā *CTP* (C-516/12, EU:C:2014:63, 36.–38. punkts).

[31] Spriedums, 2010. gada 28. oktobris, Komisija/Malta (C-508/08, EU:C:2010:643), 6. punkts.

[32] Spriedums, 2009. gada 7. maijs, *Antrop* u.c. (C-504/07, EU:C:2009:290, 9. punkts).

[33] Spriedums, 2011. gada 21. decembris, *ENEL* (C-242/10, EU:C:2011:861, 51.–52., 55. un 81. punkts).

49. Tomēr ir pilnīgi skaidrs, ka sociālā atlaide un obligātā iemaksa attiecas uz dažādiem dalībniekiem, dažādām interesēm un dažādām saistībām. Šie divi elementi ir funkcionāli saistīti, jo tie abi ir lielākas shēmas elementi. Tomēr tos diez vai var vienlaikus uzskatīt par vienu pasākumu, it īpaši diskriminācijas un samērīguma (vai šo aspektu neesamības) kontekstā.

50. Pilnībā pārzinot valsts tiesību aktus un šīs lietas faktiskos apstākļus, šķiet, ka iesniedzējtiesa piekrīt lietas dalībnieku kolektīvajam secinājumam, ka Likuma 24/2013 45. panta 4. punkta formulējums norāda, ka *visa shēma* ir tikusi klasificēta kā "sabiedrisko pakalpojumu saistības" un ka *gan* sociālā atlaide, *gan* obligātā iemaksa ir tās sastāvdaļas [34]. Tomēr tajā pašā laikā šī tiesa uzdod jautājumus tikai par *obligātās iemaksas* saderību ar Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktu. Citiem vārdiem sakot, neraugoties uz acīmredzamo vienoto "sabiedrisko pakalpojumu saistību" (kas sastāv no diviem elementiem) esamību, iesniedzējtiesa, šķiet, atzīst zināmu obligātās iemaksas nošķiršanu no "sabiedrisko pakalpojumu saistībām" kopumā.

51. Kopumā es joprojām esmu neizpratnē par to, kas tiek lūgts šai Tiesai. Tomēr turpmākajā vērtējumā es atgriezīšos sākumpunktā, kā to noteikusi iesniedzējtiesa, un *obligāto iemaksu* uzskatīšu par *patstāvīgu* (vai atdalītu) elementu "sabiedrisko pakalpojumu saistību" "kopumā". Tas nozīmē, kā es paskaidrošu šajos secinājumos, ka šī pieeja neizbēgami radīs papildu jautājumus, analizējot dažādos elementus, kas Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktā ir prasīti attiecībā uz *patiesām* "sabiedrisko pakalpojumu saistībām".

2. Par 1. jautājumu

52. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai *obligātā iemaksa*, kas noteikta Likumā 24/2013 un ieviesta ar Karaļa dekrētlikumu 968/2014, ir saderīga ar Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktu.

53. Ņemot vērā faktu, ka šis noteikums attiecas uz "sabiedrisko pakalpojumu saistībām", vispirms es apskatīšu, vai obligātā iemaksa atbilst šajā noteikumā paredzētajiem kritērijiem (a). Tikai tad, ja tas tiks pierādīts, es pievērsīšos šī pasākuma saderībai ar Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktu (b).

a) Vai obligātā iemaksa ietilpst Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta piemērošanas jomā?

54. Spānijas valdība norāda, ka, ņemot vērā Tiesas spriedumu lietā *Engie Cartagena* [35], rodas jautājums, vai obligātā iemaksa patiesi var būt "sabiedrisko pakalpojumu saistības" Direktīvas 2009/72/EK 3. panta 2. punkta izpratnē.

55. Izņemot Spānijas valdību, visas ieinteresētās personas uzskata, ka spriedums lietā *Engie Cartagena* [36] neietekmē obligātās iemaksas būtību kā "sabiedrisko pakalpojumu saistības". Šie lietas dalībnieki faktiski apgalvo, ka pretstatā lietā *Engie Cartagena* apskatāmajam pasākumam šajā lietā uzliktās "sabiedrisko pakalpojumu saistības" nav vispārējs pasākums, bet drīzāk tāds, kas ir *īpaši noteikts* saskaņā ar Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktu. Turklāt "sabiedrisko pakalpojumu saistības" piemērot sociālo atlaidi tieši tiesīgo patērētāju elektroenerģijas rēķinam ir cieši saistītas ar obligāto iemaksu, tāpēc ka šie abi ir "viena pasākuma neatdalāmi aspekti", jo tieši ar pēdējā aspekta starpniecību tiek finansēts pirmais aspekts.

[34] Tomēr skat. Karaļa dekrētlikuma 9/2013 piektā apsvēruma tekstu, kurš, šķiet, sociālās atlaides finansēšanas elementu, kas, domājams, ir obligātā iemaksa, apzīmē kā "sabiedrisko pakalpojumu saistības".

[35] 2019. gada 19. decembra spriedums (C-523/18, EU:C:2019:1129).

[36] Turpat.

56. Ņemot vērā lietas dalībnieku lielo paļaušanos uz spriedumu lietā *Engie Cartagena* [37], es īsumā izklāstīšu šīs lietas detaļas (i). Pēc tam es aplūkošu apsvērumus, kas izriet no šīs lietas, un to iespējamo ietekmi uz šo lietu, it īpaši izvērtējot, vai obligāto iemaksu varētu uzskatīt par parafiskālu nodokli (ii), pirms izdarīt secinājumu, ka pat tad, ja tas tiktu uzskatīts par nodokli, tas nenozīmē, ka tas pilnībā būtu izslēgts no Direktīvas 2009/72, it īpaši tās 3. panta 1. punkta iii) apakšpunkta, piemērošanas jomas.

i) Engie Cartagena un "sabiedrisko pakalpojumu saistību" raksturs

57. *Engie Cartagena* bija uzņēmums, kas darbojās elektroenerģijas tirgū Spānijā. Tas cēla prasību, lūdzot atcelt rīkojumu, ar kuru tam bija uzdots finansēt zināmas summas, kas noteiktas, pamatojoties uz *Real Decreto-ley 14/2010 de 23 de diciembre, por el que se establecen medidas urgentes para la corrección del déficit tarifario del sector eléctrico* (Karaļa 2014. gada 23. decembra Dekrētlikums 14/2010, ar ko nosaka steidzamus pasākumus, lai novērstu tarifu deficītu elektroenerģijas nozarē; turpmāk tekstā – "Karaļa Dekrētlikums 14/2010). *Engie Cartagena* bija viens no 11 uzņēmumiem, kam tas bija jādara, lai samazinātu tarifu deficītu Spānijas elektroenerģijas nozarē, kas radās, ieviešot valsts energoefektivitātes rīcības plānu [38]. Tajā pašā dekrētlikumā minētā finansēšana bija klasificēta kā "sabiedrisko pakalpojumu saistības". Tiesā tostarp tika izskatīts jautājums par to, vai minētais finansējums ir "sabiedrisko pakalpojumu saistības" Direktīvas 2003/54 un 2009/72 3. panta 2. punkta izpratnē [39].

58. Tiesas atbilde bija noraidoša. Pirmkārt, tā norādīja, ka šis jēdziens prasa autonomu Savienības tiesību interpretāciju [40]. Turpinājumā tā izvērtēja Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta nosacījumus, proti, "sabiedrisko pakalpojumu saistību" esamību un to saderību ar LESD 106. pantu [41]. Tā paskaidroja, ka, tā kā pirmais no noteikumiem atļauj atkāpi no konkurences noteikumiem, jēdziens "sabiedrisko pakalpojumu saistības" ir jāsaprot kā iejaukšanās tirgus darbībā, lai sasniegtu vispārējas nozīmes mērķi. Tas uzliktu uzņēmumiem, kas darbojas elektroenerģijas nozarē, pienākumu rīkoties tirgū noteiktā veidā un pamatojoties uz valsts iestāžu noteiktajiem kritērijiem [42]. Šādu interpretāciju atbalstītu šī jēdziena definīcijas, kā tas parādās citos Savienības tiesību aktos, it īpaši tajos, kas ietilpst LESD 4. pantā paredzētajā kompetencē [43].

59. Tiesa secināja, ka šo uzņēmumu *brīvība rīkoties* minētajā tirgū tiktu *ierobežota tādējādi*, ka tikai savās komerciālajās interesēs šie uzņēmumi nebūtu piegādājuši konkrētas preces vai snieguši konkrētus pakalpojumus, vai nebūtu uzņēmušies to darīt tādā pašā apmērā vai ar tādiem pašiem nosacījumiem [44]. Attiecīgo uzņēmumu maksājamās summas tiem tomēr neuzliek nekādas prasības, kas ierobežotu to rīcības brīvību elektroenerģijas tirgū. Tiem vienkārši bija jāiegulda līdzekļi, lai mazinātu Spānijas iestāžu tarifu deficītu. Tādēļ šāds ieguldījums nevarētu ietilpt "sabiedrisko pakalpojumu saistību" jēdzienā Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta izpratnē [45].

37 Turpat.

38 Turpat, 22. punkts.

39 Turpat, 28. un 29. punkts.

40 Turpat, 33. un 34. punkts.

41 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 20. aprīlis, *Federutility* u.c. (C-265/08, EU:C:2010:205, 26. punkts).

42 Spriedums, 2019. gada 19. decembris, *Engie Cartagena* (C-523/18, EU:C:2019:1129, 42. punkts). Skat. arī tā 45. un 48. punktu.

43 Turpat, 43. punkts.

44 Turpat, 45. punkts.

45 Turpat, 51. punkts.

60. Tādējādi spriedums lietā *Engie Cartagena* parādīja un apstiprināja jēdziena "sabiedrisko pakalpojumu saistības" garu, kas tostarp atspoguļots Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktā ietvertajā sarakstā. Minētajā sarakstā iekļautie piemēri atbilst noteiktiem valsts pasākumiem, kas iejaucas tirgus brīvā darbībā, pieprasot izvēlētiem uzņēmumiem, kuri darbojas šajā tirgū, nodrošināt noteiktas preces vai pakalpojumus vai atturēties no darbības, kas atkāpjas no "parastās" uzņēmējdarbības citādi konkurētspējīgā tirgū [46].

61. Tomēr šī saraksta kopsaucējs ir skaidrs, proti, sniegtie piemēri attiecas uz dažādiem darbības veidiem, tādā vai citādā veidā kopējās interesēs atkāpjoties no parastās ekonomiskās uzvedības. Paredzēto pasākumu veidi galvenokārt neietver monetārus pasākumus, saskaņā ar kuriem valsts kase vienkārši pieprasītu naudu "valsts makam". Tādēļ finansējums vai citas maksājumu saistības tādējādi neietilptu šī jēdziena piemērošanas jomā [47].

ii) Sabiedrisko pakalpojumu saistības vai parafiskāls nodoklis?

62. Ņemot vērā spriedumu lietā *Engie Cartagena*, Spānijas valdībai ir taisnība, paužot šaubas par obligātās iemaksas raksturu.

63. Kā ir paskaidrojusi iesniedzējtiesa un lietas dalībnieki, obligātā iemaksa ir finansiāls pienākums, kas noteikts ar Likuma 24/2013 45. panta 4. punktu un īstenots ar Karaļa dekrētlikuma 968/2014 2. un 3. pantu. Šādā veidā Spānijas likumdevējs vēlas segt izmaksas, kas rodas no sociālās atlaides, to nesedzot patērētājiem vai elektroenerģijas sistēmai kopumā. Šīs finansiālās saistības tiek personalizētas ar ikgadēju rīkojumu, nosakot attiecīgi skartos uzņēmumus un kopējo nepieciešamo ieņēmumu procentuālo daļu. Šo summu samaksa nav saistīta ne ar kādām izpildes saistībām. Uzņēmumiem nav jāpiegādā noteiktas preces vai pakalpojumi, ko tie nebūtu piegādājuši vai ko tie nebūtu piegādājuši tādā pašā apjomā vai ar tādiem pašiem nosacījumiem, ja tie ņemtu vērā tikai savas komerciālās intereses. Patiesi, vērtējot "rīcības brīvību elektroenerģijas tirgū", attiecīgo uzņēmumu darbība vispār netiek ietekmēta. To uzņēmējdarbība tiek ietekmēta tikpat daudz, cik tas tā būtu saistībā ar jebkādiem citiem nodokļiem vai fiskāliem maksājumiem.

64. Pamatojoties uz šo informāciju, šķiet, ir iespējams apgalvot, ka obligātā iemaksa tikai finansē, bet pati par sevi nenozīmē valsts iejaukšanos Spānijas elektroenerģijas tirgus darbībā, lai izpildītu atzītas "sabiedrisko pakalpojumu saistības" Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta izpratnē. Kā tādu to varētu nošķirt no saistībām, par kurām bija runa lietā *Overgas Mrezhi* un *Balgarska gazova asotsiatsia*, – vienīgajam "sabiedrisko pakalpojumu saistību" "kopumam", kas līdz šim ir atspoguļots Tiesas judikatūrā, jo minētajā lietā Bulgārijas valdība, šķiet, faktiski ir ierobežojusi operatoru brīvību Bulgārijas gāzes tirgū, nosakot gāzes cenu, kas varētu tikt iekasēta no patērētājiem [48].

65. Ievērojot Tiesas pieeju lietā *Engie Cartagena* un to pārbaudot, patiesi varētu apgalvot, ka obligātā iemaksa, ko Spānijas likumdevējs ir noteicis Likuma 24/2013 45. panta 4. punktā un kas ir īstenota ar Karaļa dekrētlikumu 968/2014 2. un 3. pantu, neatbilst "sabiedrisko pakalpojumu saistību" nosacījumiem Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta izpratnē.

66. Tomēr, ja tas tā ir, tad kāds ir obligātās iemaksas konkrētais raksturs?

[46] Turpat, 40.–45. punkts.

[47] Turpat, 54. punkts.

[48] Spriedums, 2020. gada 30. aprīlis (C-5/19, EU:C:2020:343, 55., 56. un 88. punkts).

67. Lietas dalībnieki obligāto iemaksu Tiesai ir aprakstījuši kā finansiālu pienākumu, ko valsts uzliek noteiktam uzņēmumu skaitam, proti, samaksāt noteiktu naudas summu, kas tiek izmantota, lai finansētu konkrētu valsts pieprasītu pakalpojumu.

68. Manuprāt, līdzīgi kā reiz ir teicis Šekspīrs, "roze, arī citā vārdā saukta, smaržotu tikpat saldi", šis apraksts tāpat var attiekties arī uz parafiskālu nodokli. Šajā lietā šī definēšana kļūst nozīmīgāka, jo Direktīva 2009/72 nav Savienības tiesību akts, kura mērķis ir tuvināt dalībvalstu fiskālos noteikumus. Patiesībā juridiskajā pamatā, atbilstoši kuram tika pieņemta šī direktīva, – EKL 95. panta 1. punkts (tagad LESD 114. pants), šā panta 2. punktā ir tieši paskaidrots, ka tā neattiecas uz nodokļiem [49].

69. Atbildot uz rakstveida jautājumu, kas uzdots lietas dalībniekiem, *EDP España*, *Iberdrola* un Komisija norāda, ka obligātās iemaksa**s** raksturs nav tāds, kas būtu līdzvērtīgs nodoklim. Tie norāda, ka ar šo pasākumu savāktie līdzekļi kļūst par daļu no Spānijas valsts ieņēmumiem. No šī viedokļa raugoties, obligātā iemaksa drīzāk ir regulatīvs pasākums, nevis nodoklis, un tādējādi tas acīmredzami ietilpst Direktīvas 2009/72 piemērošanas jomā.

70. Mani šie paskaidrojumi nepārliecina.

71. Savienības tiesību izpratnē nodokļa rakstura noteikšana ir patstāvīgs novērtējums, ko Tiesa veic atbilstoši objektīvajiem raksturlielumiem, ar kādiem tas tiek uzlikts, un neatkarīgi no tā klasifikācijas valsts tiesību aktos [50].

72. Līdzīgi tam, kā tas, šķiet, bija lietā *Engie Cartagena*, lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iekļautā informācija neļauj Tiesai (droši) noteikt, vai šai obligātajai iemaksai ir šāds raksturs [51]. Tomēr no tiesas lietā esošās ierobežotās informācijas izriet, ka obligātā iemaksa atbilst nodokļa galvenajām iezīmēm.

73. Pirmkārt, no iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka no sociālās atlaides izrietošo izmaksu sadales metodika ir noteikta Spānijas tiesību aktos, it īpaši Karaļa dekrētlikumā 9/2013. Šajā iesniedzējtiesas nolēmumā ir arī paskaidrots, ka secīgajos ministru rīkojumos (2014. gada 7. marta rīkojums Nr. IET/350 un 2016. gada 8. septembra rīkojums Nr. IET/1451), kas izdoti saskaņā ar Dekrētlikumu 9/2013 un Dekrētlikumu 968/2014, precīzās izmaksas tiek sadalītas starp attiecīgajiem uzņēmumiem.

74. Otrkārt, šķiet, ka saskaņā ar šiem dekrētiem identificētie uzņēmumi tiek raksturoti kā obligātās iemaksas (kolektīvie) maksātāji. Šķiet arī, ka šo summu nevar novirzīt citai personai [52]. Turklāt šķiet, ka šīs summas maksājums ir noteikts kā obligāts ar likumu, jo Nacionālā tirgus un konkurences komisija ir atbildīga par šo iemaksu nokārtošanu. Tas, manuprāt, nozīmē arī to, ka minētā iestāde vai, iespējams, citas dalībvalsts struktūras veiks izmeklēšanu attiecībā uz konkrētajiem uzņēmumiem attiecībā uz to, ka tie neveic savas iemaksas [53].

[49] Spriedumi, 2019. gada 7. novembris, *UNESA* u.c. (no C-80/18 līdz C-83/18, EU:C:2019:934, 56. punkts); 2019. gada 7. novembris, *UNESA* u.c. (no C-105/18 līdz C-113/18, EU:C:2019:935, 53. punkts), un 2019. gada 19. decembris, *Engie Cartagena* (C-523/18, EU:C:2019:1129, 50. punkts).

[50] Skat. spriedumu, 2017. gada 18. janvāris, *IRCCS – Fondazione Santa Lucia* (C-189/15, EU:C:2017:17, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).

[51] Spriedums, 2019. gada 19. decembris, *Engie Cartagena* (C-523/18, EU:C:2019:1129, 32. punkts).

[52] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 14. janvāris, Komisija/Beļģija (C-163/14, EU:C:2016:4, 44. punkts).

[53] Spriedums, 2017. gada 18. janvāris, *IRCCS – Fondazione Santa Lucia* (C-189/15, EU:C:2017:17, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

75. Treškārt, no iesniedzējtiesas nolēmuma skaidri izriet, ka obligātā iemaksa ir paredzēta tam, lai finansētu izmaksas, kas rodas no sociālās atlaides [54]. Tādējādi obligātā iemaksa pēc savas struktūras ir pasākums, kas ieviests vispārējās interesēs saskaņā ar sadales kritērijiem, kas noteikti Likumā 24/2013, kurš ieviests ar Karaļa Dekrētlikumu 9/2013. Tās mērķis ir piesaistīt līdzekļus, lai likvidētu "tarifu deficītu", kas izriet no politikas lēmuma piedāvāt zemākas elektroenerģijas cenas neaizsargātiem patērētājiem Spānijā. Pretēji *Agri-Energía*, *EDP España*, *Viesgo* un Komisijas argumentiem, atbildot uz Tiesas uzdotajiem rakstveida jautājumiem, faktam, ka šī iemaksa nav paredzēta valsts vispārējam budžetam, bet gan ir paredzēta īpašam mērķim, nav nozīmes šajā novērtējumā [55].

iii) Direktīvas 2009/72 3. panta 1. punkta pamatprasība – konkurētspējīgs tirgus, kurā netiek diskriminēti uzņēmumi

76. Ja iesniedzējtiesa apstiprinātu iepriekš minēto, vai tas nozīmētu, ka obligātā iemaksa neietilpst Direktīvas 2009/72 piemērošanas jomā, kā to apgalvo Spānijas valdība [56]?

77. Es nedomāju, ka tas tā ir.

78. Pasākuma fiskālā rakstura iemesls un ar to saistītā vilcināšanās iejaukties dalībvalstu iekšējos nodokļos nenozīmē, ka nevar notikt šo pasākumu ietekmes pārskatīšana attiecībā uz Savienības tiesību aktiem. Tas it īpaši attiecas uz uzņēmumiem *Agri-Energía*, *EDP España*, *Endesa*, *Iberdrola*, *Naturgy* un *Viesgo*, kur "sabiedrisko pakalpojumu saistību" finansēšanas metodika var ietekmēt elektroenerģijas iekšējā tirgus darbību [57].

79. Šajā lietā Spānijas likumdevējs iejaucas elektroenerģijas tirgū Spānijā, sociālās atlaides izmaksas novirzot tikai uz dažiem uzņēmumiem, kas tajā darbojas. Šāda kārtība pati par sevi nav aizliegta [58], it īpaši tāpēc, ka ar Direktīvu 2009/72 tās pašreizējā formā netiek mēģināts panākt pilnīgu elektroenerģijas tirgus saskaņošanu Eiropas Savienībā.

80. Tomēr, neraugoties uz šādas pilnīgas saskaņošanas trūkumu, kā būtībā ir norādījuši *EDP España*, *Endesa*, *Iberdrola* un *Naturgy*, atbildot uz Tiesas rakstveidā uzdoto jautājumu, tas neatbrīvo pašu obligāto iemaksu no nepieciešamības atbilst Direktīvas 2009/72 "kopīgajiem noteikumiem", un it īpaši tās 3. panta 1. punktam. Šajā noteikumā tiek prasīts, lai dalībvalstis, pamatojoties uz savu institucionālo organizāciju un pienācīgi ievērojot subsidiaritātes principu, nodrošinātu, ka elektroenerģijas uzņēmumi darbojas saskaņā ar mērķi tostarp izveidot konkurētspējīgu elektroenerģijas tirgu un tādējādi, lai starp uzņēmumiem nebūtu diskriminācijas [59].

81. Iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ un īpaši, balstoties uz Tiesas norādījumiem spriedumā lietā *Engie Cartagena*, joprojām varētu būt iespējama diskusija par to, vai obligātā iemaksa atbilst "sabiedrisko pakalpojumu saistību" nosacījumiem Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta izpratnē. Patiesībā es uzskatu, ka ir norādes, ka obligātā iemaksa var būt parafiskāls nodoklis Savienības tiesību aktu izpratnē.

54 Turpat, 34. punkts.

55 Turpat, 35. punkts un tajā minētā judikatūra.

56 Līdzīgi skat. spriedumu, 2019. gada 19. decembris, *Engie Cartagena* (C-523/18, EU:C:2019:1129, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

57 Attiecībā uz mērķi, ko Direktīva 2009/72 tiecas sasniegt attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu, skat. spriedumu, 2019. gada 19. decembris, *Engie Cartagena* (C-523/18, EU:C:2019:1129, 47. punkts).

58 Spriedums, 2019. gada 19. decembris (C-523/18, EU:C:2019:1129, 55. punkts).

59 Spriedums, 2019. gada 12. decembris, *Slovenské elektrárne* (C-376/18, EU:C:2019:1068, 34. punkts).

82. Tomēr, ja valsts tiesa nonāktu pie šāda secinājuma, tas nenozīmētu, ka šāds nodoklis pilnībā tiktu izslēgts no Direktīvas 2009/72 piemērošanas jomas, kā to būtībā ierosina Spānijas valdība. Pārbaude vienkārši pārietu no šīs direktīvas 3. panta 2. punkta uz 3. panta 1. punktu. Turklāt, lai gan īpašie vērtēšanas kritēriji saskaņā ar katru no šiem noteikumiem ir atšķirīgi, *pamatuzdevums abiem ir vienāds* un ir saistīts ar direktīvas 3. panta 1. punktu, proti, dalībvalstis nedrīkst radīt konkurences traucējumus elektroenerģijas tirgū. Ja būtu nepieciešama kāda iejaukšanās, tai ir jābūt minimālai (un līdz ar to samērīgai) un tai ir jābūt veiktai bez diskriminācijas, saglabājot maksimāli iespējamo vienlīdzību tiesību un pienākumu ziņā attiecībā uz visiem tirgū esošajiem uzņēmumiem.

83. Noslēgumā – es nevēlos ieteikt, ka *sociālā atlaide*, aplūkota atsevišķi, nevar izpildīt Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta nosacījumus vai pat to, ka tā ir uzskatāma par nodokli. Šis jautājums nav iesniegts Tiesā, un šķiet, ka lietas dalībnieki to neapstrīd. Lieta drīzāk ir tā, ka tikai ar to, ka (obligāta) finansiāla ieguldījuma ieņēmumu galamērķis var palīdzēt īstenot "reālas" "sabiedrisko pakalpojumu saistības", nepietiek, lai šis ieguldījums pats par sevi būtu būtisks šī mērķa sasniegšanai (un tādējādi atbilstu Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktam) [60].

84. Pretējais pilnībā izkropļotu "sabiedrisko pakalpojumu saistību" jēdzienu, pieņemot, ka tikai no jebkura finansiāla ieguldījuma iegūto līdzekļu *piešķiršana* vien var noteikt tās raksturu un attieksmi pret to saskaņā ar Savienības tiesību aktiem [61]. Tas savukārt ļautu arī "sabiedrisko pakalpojumu saistību" *finansēšanai* pašai par sevi kļūt par "sabiedrisko pakalpojumu saistībām", nevis vienkāršu mehānismu nepieciešamo līdzekļu uzkrāšanai, lai kompensētu *faktisko* "sabiedrisko pakalpojumu saistību" sniedzējiem par viņu darbību [62].

b) Par atbilstību Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktam

85. Ja tiktu uzskatīts, ka obligātā iemaksa ietilpst Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta piemērošanas jomā, būtu jāveic šīs iemaksas saderības novērtējums.

86. Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktā ir noteikts, ka pasākumiem, kas veikti kā "sabiedrisko pakalpojumu saistības", ir jābūt "skaidri definētiem, pārskatāmiem, nediskriminējošiem, pārbaudāmiem, un tiem jāgarantē, ka [Savienības] elektroenerģijas uzņēmumiem ir vienlīdzīga piekļuve valstu patērētājiem" [63].

87. Sākumā man ir vēlreiz jāatsaucas uz jautājumiem, kuri ir izvirzīti šo secinājumu 42.–50. punktā. Mans provizoriskais novērtējums, protams, tiks veikts, pieņemot, ka obligātā iemaksa var būt daļa no lielākām "sabiedrisko pakalpojumu saistībām", taču to joprojām var atdalīt, lai veiktu jebkādu novērtējumu atbilstoši Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta nosacījumiem, neraugoties uz to, ka šī direktīva, šķiet, ir izstrādāta, lai novērtētu *atsevišķas* "sabiedrisko pakalpojumu saistības", nevis "sabiedrisko pakalpojumu saistību" apkopotās vai nošķirtās daļas.

88. Pēc šī pieņēmuma precizēšanas vēlos norādīt, ka visi lietas dalībnieki, izņemot Spānijas valdību, apgalvo, ka obligātā iemaksa tās pašreizējā formā ir diskriminējoša. Šie lietas dalībnieki norāda uz Likuma 24/2013 45. panta 4. punkta tekstu, kurā teikts, ka sociālās atlaides finansēšanu

[60] Spriedums, 2019. gada 19. decembris, *Engie Cartagena* (C-523/18, EU:C:2019:1129, 52. un 53. punkts).

[61] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 19. decembris, *Engie Cartagena* (C-523/18, EU:C:2019:1129, 54. punkts).

[62] Skat. ģenerāladvokāta Dž. Hogana [*G. Hogan*] secinājumus lietā *Engie Cartagena* (C-523/18, EU:C:2019:769, 54. punkts). Mans izcēlums.

[63] Spriedums, 2019. gada 19. decembris, *Engie Cartagena* (C-523/18, EU:C:2019:1129, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).

uzņemas tie vertikāli integrētie uzņēmumi, kas vienlaikus ražo, izplata un pārdod elektroenerģiju (turpmāk tekstā – "klasificējošie raksturlielumi"). Neraugoties uz to, ka neviens uzņēmums netiek nosaukts vārdā, šajā noteikumā ir paredzēti skaidri un identificējami atsevišķu uzņēmumu, kas darbojas Spānijas elektroenerģijas tirgū, raksturlielumi. Tajā pašā laikā no obligātās iemaksas ir izslēgti tie vertikāli integrētie uzņēmumi, kuriem Spānijā elektroenerģijas nozarē piemīt divi vai mazāk klasificējošie raksturlielumi. Tādējādi praksē ar Likuma 24/2013 45. panta 4. punktu sociālās atlaides finansēšanas slogs tiek uzlikts gandrīz tikai četrām uzņēmumu grupām, kas darbojas Spānijas elektroenerģijas tirgū. Šī attieksme padara to par diskriminējošu.

89. Savukārt Spānijas valdība norāda, ka pasākums nav diskriminējošs un katrā ziņā ir objektīvi pamatots. Karaļa dekrētlikuma 9/2013 apsvērumos ir norādīts, ka tie uzņēmumi, kas atbilst klasificējošajiem raksturlielumiem, atrodas "unikālā stāvoklī", lai labāk spētu segt sociālās atlaides izmaksas, jo tie spēj uzņemties slogu kā daļu no savas galvenās uzņēmējdarbības elektroenerģijas tirgū.

90. Jāatgādina, ka nediskriminācijas nosacījuma mērķis, kā noteikts Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktā, ir tāds, ka attiecīgās "sabiedrisko pakalpojumu saistības" visiem uzņēmumiem, kas darbojas vienā un tajā pašā nozarē, ir vienlīdz saistošas, lai negatīvi neietekmētu konkurenci šajā nozarē [64]. Tādējādi saistības, kas izriet no Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta, ir jāuzņemas vispārīgi, nevis konkrētiem uzņēmumiem [65]. Lai gan Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktā nav paredzēta iespēja objektīvi pamatot diskriminējošu attieksmi, no tā izrietošā prasība ir vienlīdzības vispārējā principa īpaša izpausme [66]. Tādējādi praktiski nav nozīmes tam, vai vienāda veida apsvērumi tiek izvirzīti salīdzināmības novērtēšanas līmenī vai "pakārtoti" pamatojumu līmenī [67]. Secinājums ir tāds, ka jebkuram šādam objektīvam pamatojumam ir jābūt saistītam ar vispārējo ekonomisko interešu mērķa sasniegšanu un jābūt tam piemērotam, kā tas ir noteikts attiecīgajos tiesību aktos [68], kā arī jābūt samērīgam ar šo mērķi [69].

91. Ņemot vērā šos nosacījumus, uzskatu, ka potenciāli saistībā ar obligāto iemaksu varētu rasties turpmāk aprakstītās problēmas.

92. Pirmkārt, šķiet, ir taisnība, ka obligātā iemaksa tādā veidā, kādā tā tiek piemērota, var traucēt konkurenci Spānijas elektroenerģijas tirgū, radot nevienlīdzību starp šajā nozarē aktīvajiem uzņēmumiem [70]. Minētā nevienlīdzība rodas, ja obligāto iemaksu piemēro tikai tiem uzņēmumiem, kuri atbilst klasificējošajiem raksturlielumiem, vienlaikus no šī pienākuma izslēdzot citus uzņēmumus, kas darbojas tajā pašā tirgū, proti, tos vertikāli integrētos uzņēmumus, kuriem piemīt divi vai mazāk no klasificējošajiem raksturlielumiem (tas ir, tiešos konkurentus) [71].

93. Otrkārt, mērķis, kas pamato nevienlīdzību attieksmē (un izraisa to), šķiet neapmierinošs. Pat ja *obligātās iemaksas* mērķis (pretstatā sociālajai atlaidei) būtu subsidētu elektroenerģijas tarifu piedāvāšana neaizsargātām patērētāju grupām – kas šajā lietā nav apgalvots – atšķirīgā attieksme

64 Šajā nozīmē skat. ģenerāladvokāta P. Mengoci [*P. Mengozzi*] secinājumus lietā *ANODE* (C-121/15, EU:C:2016:248, 82. punkts).

65 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 30. aprīlis, *Overgas Mrezhi* un *Balgarska gazova asotsiatsia* (C-5/19, EU:C:2020:343, 80. punkts).

66 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 29. septembris, *Essent Belgium* (C-492/14, EU:C:2016:732, 79.–81. punkts un tajos minētā judikatūra).

67 Par šādu argumentu transitivitāti skat. manus secinājumus lietā *Hornbach-Baumarkt* (C-382/16, EU:C:2017:974).

68 Spriedums, 2016. gada 7. septembris, *ANODE* (C-121/15, EU:C:2016:637, 55. punkts un tajā minētā judikatūra).

69 Spriedums, 2016. gada 29. septembris, *Essent Belgium* (C-492/14, EU:C:2016:732, 81. punkts un tajā minētā judikatūra).

70 Šajā nozīmē turpat, 97. punkts.

71 Skat. spriedumu, 2016. gada 7. septembris, *ANODE* (C-121/15, EU:C:2016:637, 71. punkts).

joprojām nebūtu pamatota. Kā norāda visi lietas dalībnieki, izņemot Spānijas valdību, obligāto iemaksu "klasificējošie raksturlielumi" nav saistīti ar mērķi piedāvāt sociālo atlaidi neaizsargātām patērētāju grupām, kam piemīt īpaši sociālie, patēriņa un pirktspējas raksturlielumi. Patiesi, šo mērķi it nemaz neietekmē to uzņēmumu veids vai skaits, kas sedz no šīs sistēmas izrietošās izmaksas. Faktiski neaizsargātās patērētāju grupas joprojām ir tiesīgas izmantot šo sistēmu *neatkarīgi no tā*, kurš piedalās šīs sistēmas izmaksu segšanā.

94. Treškārt, pat pieņemot, ka obligātās iemaksas mērķis nav subsidētu elektroenerģijas cenu piedāvājums, bet gan tas kaut kādā veidā tika saskaņots ar pārdales politikas redzējumu, saskaņā ar kuru šķiet, ka "bagātākiem" uzņēmumiem tiek lūgts dot vairāk nekā "nabadzīgākiem" uzņēmumiem, es joprojām nebūtu drošs, ka šis mērķis faktiski ir sasniegts. Tas tā it īpaši būtu gadījumā, kad klasificējošie raksturlielumi un to skaidrojums izraisa atšķirīgu attieksmi, pamatojoties uz uzņēmumu *potenciālajām* finansiālajām iespējām. Patiesībā iesniedzējtiesa paskaidro, ka dažiem uzņēmumiem, kuriem jāmaksā obligātā iemaksa, ir maza nozīme nozarē kopumā, bet tajā pašā laikā ir arī citi uzņēmumi, kuri, šķiet, labāk var segt sociālās atlaides izmaksas (vai nu tāpēc, ka tiem pieder lielāka elektroenerģijas tirgus daļa, tie gūst labumu no lielāka apgrozījuma, vai veic vienu vai divas no darbībām, kuras izmanto, lai noteiktu uzņēmumus, kas veic iemaksas). Šo nošķiršanu no tirgus ekonomiskās realitātes, šķiet, ir sapratusi arī Spānijas valsts pārvalde, kas, kā pamatlietā ir paskaidrojusi iesniedzējtiesa, ir atzinusi, ka sinerģija un apjomradīti ietaupījumi var pastāvēt arī attiecībā uz uzņēmumiem, kas neatbilst klasificējošajiem raksturlielumiem.

95. Apkopojot, pastāv acīmredzams jautājums par diskrimināciju starp uzņēmumiem, kam nav saprātīga pamatojuma. Tikai dažiem uzņēmumiem, kas darbojas tirgū, tiek lūgts apmaksāt galīgo rēķinu, pamatojoties uz kritērijiem, kas tieši neattiecas uz vispārējām ekonomiskajām interesēm, kā norādīts. Tādā veidā šie uzņēmumi ne tikai maksā par dalībvalsts sociālo politiku, bet arī netieši sponsorē savus tiešos konkurentus, kas darbojas tajā pašā tirgū.

96. Iesniedzējtiesa acīmredzot ir jau izskatījusi visus šos jautājumus, galu galā atzīstot valsts tiesību normu neatbilstību Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktam. Kā norādīts iepriekš šajā sadaļā, patiesi varētu notikt diskusija par precīzo obligātās iemaksas klasifikāciju, it īpaši, ja šī iemaksa faktiski tiktu "nodalīta" no sociālās atlaides, kā to savos jautājumos ir izdarījusi iesniedzējtiesa. Tomēr, noliekot malā šo taksonomisko strīdu, ir skaidrs arī tas, ka Direktīvas 2009/72 3. panta 1. un 2. punkta loģika un pamats ir būtībā līdzīgs. Tādējādi, pragmatiski runājot, valsts pasākuma novērtējums, visticamāk, atbilstoši abiem noteikumiem izrādīsies tāds pats, iesniedzējtiesas norādītajiem iemesliem padarot to par nesaderīgu, šo jautājumu izskatot no šo divu noteikumu skatupunkta.

97. Līdz ar to uzskatu, ka vislabāk ir nodot jautājumu par obligātās iemaksas klasificēšanu iesniedzējtiesai, jo šai tiesai ir pilnīgas zināšanas par valsts tiesību aktiem un faktiem, par ko es varētu nebūt informēts. Attiecībā uz konkrēto šīs tiesas uzdoto jautājumu, kas patiesi attiecas uz "sabiedrisko pakalpojumu saistībām" Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta izpratnē, es iesaku Tiesai uz pirmo jautājumu atbildēt šādi:

Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj valsts tiesību aktus, ar kuriem bez objektīva pamatojuma, kas skaidri izriet no īstenoto vispārējo ekonomisko interešu rakstura, ir noteikts pienākums veikt obligātu finansiālu iemaksu tikai dažiem elektroenerģijas uzņēmumiem, kas darbojas ražošanas, izplatīšanas un mazumtirdzniecības jomā, lai finansētu sistēmu, kurā sociālās elektroenerģijas cenu atlaides tiek piemērotas tieši tiesīgo patērētāju elektroenerģijas rēķinam.

3. Par 2. jautājumu

98. Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai obligātā iemaksa ir saderīga ar samērīguma prasību, kas noteikta Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktā, jo tā nav ierobežota laika ziņā un nesniedz kompensāciju iemaksu veicošajiem uzņēmumiem.

99. Ņemot vērā uz pirmo jautājumu ierosināto atbildi, uz šo jautājumu nav jāatbild.

100. Tomēr, ciktāl šī jautājuma pamatā esošā būtība tomēr varētu būt noderīga iesniedzējtiesai, es apskatīšu, vai kopumā Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkts pieļauj "sabiedrisko pakalpojumu saistību" pastāvēšanu bez ierobežojuma laikā vai kompensācijas struktūras. Šim novērtējumam, protams, ir jānotiek saskaņā ar to pašu nosacījumu, kuru es izklāstīju šo secinājumu 42.–50. un 87. punktā. Saskaņā ar šo apgalvojumu es iesaku izvērtēt otro Tiesai uzdoto jautājumu, vispirms apspriežot pasākuma samērīgumu (a), pirms tiek apsvērta nepieciešamība nodrošināt kompensāciju galīgajiem piegādātājiem par "sabiedrisko pakalpojumu saistību" izpildi (b).

a) Par samērīguma principa ievērošanu

101. Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta formulējumā nav tieši pieminēta samērīguma prasība, kas ir attiecināma uz visām "sabiedrisko pakalpojumu saistībām", kuras tiek noteiktas saskaņā ar šo normu.

102. Šajā pantā tomēr tiek prasīts, lai "pilnībā tiktu ņemts vērā" it īpaši EK līguma 86. pants (tagad LESD 106. pants)[72]. Papildus LESD 14. pantam, Protokolam (Nr. 26) par vispārējas nozīmes pakalpojumiem un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 36. pantam šis noteikums attiecas uz "vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu" atbilstību Līgumam[73]. Citiem vārdiem sakot, LESD 106. panta 2. punkta mērķis ir saskaņot dalībvalstu intereses izmantot atsevišķus uzņēmumus kā ekonomiskās vai sociālās politikas instrumentu ar Eiropas Savienības interesēm ievērot konkurences noteikumus un saglabāt iekšējā tirgus vienotību[74].

103. Tieši ar šo savstarpējo atsauci uz LESD 106. panta formulējumu jebkāda veida iejaukšanās konkurences noteikumos un iekšējā tirgus vienotībā var notikt "vienīgi tad, ja tas ir nepieciešams, lai īstenotu vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes mērķi, ko ar to ir paredzēts sasniegt, un tātad tikai uz laiku, kuram obligāti ir jābūt ierobežotam"[75].

104. Tādējādi, veicot jebkādu iejaukšanos konkurences apstākļos dalībvalsts elektroenerģijas tirgū un līdz ar to elektroenerģijas iekšējā tirgus vienotībā, pat ja tas izriet no "sabiedrisko pakalpojumu saistībām" Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta izpratnē, ir jāievēro samērīguma princips[76].

[72] Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2020. gada 30. aprīlis, *Overgas Mrezhi* un *Balgarska gazova asotsiatsia* (C-5/19, EU:C:2020:343, 57. punkts un tajā minētā judikatūra).

[73] Turpat, 58. punkts un tajā minētā judikatūra.

[74] Turpat, 60. punkts un tajā minētā judikatūra.

[75] Spriedums, 2016. gada 7. septembris, *ANODE* (C-121/15, EU:C:2016:637, 53. punkts un tajā minētā judikatūra).

[76] Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2016. gada 7. septembris, *ANODE* (C-121/15, EU:C:2016:637, 36. punkts).

105. Samērīguma princips ir interpretēts līdzīgos apstākļos saistībā ar citām direktīvām, kuru mērķis ir izveidot kopīgus noteikumus iekšējam tirgum, lai paredzētu skaidru saikni starp: i) attiecīgās dalībvalsts mērķa sasniegšanu, ii) laika elementu un iii) attiecīgā pasākuma *ratione personae*[77].

106. Iesniedzējtiesa norāda uz otro no šīm prasībām un apšauba, vai pamatotai atsaucei uz "sabiedrisko pakalpojumu saistībām" Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta izpratnē nevajadzētu būt ierobežotai laikā.

107. Jāatgādina, ka jēdziens "sabiedrisko pakalpojumu saistības" Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta izpratnē atbilst valsts iejaukšanās pasākumiem elektroenerģijas tirgus darbībā[78]. Šī iejaukšanās noteikti ierobežo noteiktu uzņēmumu brīvību darboties elektroenerģijas tirgū[79]. Savukārt šāds ierobežojums ietekmē Direktīvas 2009/72 vispārējo mērķi, proti, panākt pilnīgi un efektīvi atvērta un konkurētspējīga elektroenerģijas iekšējā tirgus izveidi, kurā visi patērētāji var brīvi izvēlēties savus piegādātājus un kurā visi piegādātāji var brīvi piegādāt savus produktus saviem klientiem[80].

108. Tieši šeit izveidojas saistība ar LESD 106. pantu. Kā ir interpretēts lietā *Federutility*, šajā noteikumā ir prasīts, ka jebkāda iejaukšanās piedāvājuma un pieprasījuma attiecībās "ir jāierobežo ilguma ziņā līdz laika posmam, kas stingri nepieciešams tās mērķa sasniegšanai, lai tostarp netiktu pārvērsts par pastāvīgu pasākums, kas pēc savas būtības ir šķērslis darbspējīga iekšējā tirgus izveidei" elektroenerģijas jomā[81]. Pārskatot atbilstību LESD 106. pantam, valsts tiesai tādējādi ir jāpārbauda, vai un kādā mērā [valdībai] saskaņā ar piemērojamajām valsts tiesībām ir pienākums periodiski, ik pēc neilga laikposma pārskatīt tās iejaukšanās [elektroenerģijas] nozarē nepieciešamību un kārtību atbilstoši izmaiņām attiecīgajā nozarē"[82].

109. Protams, šo principu piemērošana ir valsts tiesas ziņā. Tomēr, pieņemot, ka vērtējumā galvenā uzmanība būtu jāpievērš obligātajai iemaksai[83], ņemot vērā to, kas šajā aspektā ir ticis norādīts Tiesai, šķiet, ka obligātās kompensācijas *ratione personae* (proti, maksātāju) periodiska pārskatīšana netiek prasīta nedz Likumā 24/2013, nedz Karaļa dekrētlikumā 968/2014. Tā vietā lietas dalībnieki paskaidro, ka vienīgais šīs sistēmas elements, kas, šķiet, tiek regulāri pārskatīts, ir procentuālais to summu sadalījums, kuras jāfinansē obligātās iemaksas veidā un kuras tiek koriģētas katru gadu.

110. Ja šie novērojumi ir patiesi, iepriekš minētā samērīguma prasība netiktu izpildīta, ja obligātā iemaksa, kas izriet no Likuma 24/2013 un kas ieviesta ar Karaļa dekrētlikumu 968/2014, būtu beztermiņa un uz to neattiektos neviens pārskatīšanas mehānisms. Galu galā, samērīguma princips prasa, lai tiktu atspoguļota izmaksu attīstība[84]. Šajā lietā šī prasība nešķiet izpildīta, bet tas vēl ir jāapstiprina iesniedzējtiesai.

[77] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 11. aprīlis, *Repsol Butano* un *DISA Gas* (C-473/17 un C-546/17, EU:C:2019:308, 55., 56. un 62. punkts un tajos minētā judikatūra).

[78] Spriedums, 2019. gada 19. decembris, *Engie Cartagena* (C-523/18, EU:C:2019:1129, 45. punkts).

[79] Turpat, 51. punkts.

[80] Turpat, 47. punkts un tajā minētā judikatūra.

[81] Spriedums, 2010. gada 20. aprīlis, *Federutility* u.c. (C-265/08, EU:C:2010:205, 35. punkts).

[82] Spriedums, 2010. gada 20. aprīlis, *Federutility* u.c. (C-265/08, EU:C:2010:205, 35. punkts). Skat. arī spriedumu, 2019. gada 11. aprīlis, *Repsol Butano* un *DISA Gas* (C-473/17 un C-546/17, EU:C:2019:308, 56. punkts).

[83] Pilnībā atstājot malā sociālās atlaides pārskatīšanu laikā un samērīgumu, kam atkal būtu vajadzīgs ļoti atšķirīgs novērtējums, iesaistot dažādus dalībniekus un dažādus apsvērumus.

[84] Spriedums, 2019. gada 11. aprīlis, *Repsol Butano* un *DISA Gas* (C-473/17 un C-546/17, EU:C:2019:308, 59. punkts un tajā minētā judikatūra).

111. Jānorāda, ka šie principi nav jāsaprot kā dalībvalstu pilnvaru noteikt, kas ir "cienīgs" būt par "sabiedrisko pakalpojumu saistībām" apšaubīšana. Elektroenerģijas nozarē Direktīvas 2009/72 47. un 50. apsvērumā ir skaidri atzīta dalībvalstu autonomija definēt un noteikt "sabiedrisko pakalpojumu saistības" valsts līmenī, ņemot vērā valsts apstākļus [85]. Tādējādi, rīkojoties saskaņā ar Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktu, dalībvalstīm ir pietiekama rīcības brīvība, lai noteiktu šādu pakalpojumu piemērošanas jomu un organizāciju [86].

112. Savienības tiesību akti paredz noteiktus nosacījumus tikai to īstenošanas līmenī. Pirmkārt, tie attiecas uz jautājumu, vai dalībvalstu veiktā izraudzīšanās faktiski ietilpst autonomā Savienības tiesību jēdziena "sabiedrisko pakalpojumu saistības" izpratnē, kā paredzēts Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punktā [87]. Tādā gadījumā ir piemērojami šīs direktīvas 3. panta 2. punktā izklāstītie nosacījumi [88]. Nepieciešamība pārskatīt šīs saistības šajā tiesību normā izklāstīto nosacījumu gaismā rodas tikai tad, ja iespējamā "sabiedrisko pakalpojumu kompensācija" atbilst prasībām, kas saistītas ar patiesām "sabiedrisko pakalpojumu saistībām" Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta izpratnē.

b) Kompensācija un "sabiedrisko pakalpojumu saistības"

113. Kā parādīts šo secinājumu iepriekšējā sadaļā, ne vienmēr ir viegli novērtēt "sabiedrisko pakalpojumu saistību" samērīgumu, ja tās tiek uzskatītas par kopumu. Tomēr, ja obligātā iemaksa būtu uzskatāma par patstāvīgām (vai "nošķirtām" no lielākām) "sabiedrisko pakalpojumu saistībām", kas tāpēc būtu jāpārbauda atsevišķi un individuāli, tad attiecībā uz iespējamā kompensēšanas pienākuma esamību šī diskusija kļūtu no "sarežģītas" par "dīvainu".

114. Tas tā ir tāpēc, ka pēc tam jautājums pāriet uz to, vai prasītājas var pieprasīt kompensāciju par obligāto iemaksu veikšanu. Citiem vārdiem sakot, vai Direktīva 2009/72 uzliek dalībvalstīm pienākumu *maksāt naudu par naudas maksājumu*? Manuprāt, tas ir vēl viens iemesls tam, kāpēc obligāto iemaksu pašu par sevi ir grūti uzskatīt par "sabiedrisko pakalpojumu saistībām" [89].

115. Tomēr, lai kā arī būtu, ja iesniedzējtiesas uzdotais otrais jautājums tiktu risināts abstrakti gadījumā, ja rodas patiesas "sabiedrisko pakalpojumu saistības" Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta izpratnē, vai šis noteikums nosaka kompensācijas struktūru?

116. Spānijas valdība un Komisija paskaidro, ka nepastāv automātisks pienākums nodrošināt kompensāciju apstākļos, kad pastāv "sabiedrisko pakalpojumu saistības" Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta izpratnē.

117. Vispārīgā un abstraktā līmenī es patiesi piekrītu šai nostājai, proti, ir skaidrs, ka šāda prasība neizriet no Direktīvas 2009/72 3. panta 2. punkta. Šāds pienākums neizriet arī no LESD 106. panta, ar kuru šis noteikums ir saistīts, vai citiem Savienības tiesību aktiem par pakalpojumiem ar

[85] Saskaņā ar protokolu (Nr. 26) par vispārējas nozīmes pakalpojumiem, kas pievienots ES līgumam. Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 7. septembris, *ANODE* (C-121/15, EU:C:2016:637, 40.–42. punkts).

[86] Spriedums, 2019. gada 19. decembris, *Engie Cartagena* (C-523/18, EU:C:2019:1129, 35. un 36. punkts). Šajā nozīmē skat. arī spriedumus, 2010. gada 20. aprīlis, *Federutility* u.c. (C-265/08, EU:C:2010:205, 28. un 29. punkts), un 2011. gada 21. decembris, *ENEL* (C-242/10, EU:C:2011:861, 50. punkts).

[87] Spriedums, 2019. gada 19. decembris, *Engie Cartagena* (C-523/18, EU:C:2019:1129, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

[88] Turpat, 48. punkts.

[89] Skat. iepriekš šo secinājumu 44., 48. un 49. punktu.

vispārēju tautsaimniecisku nozīmi[90]. Patiesi, kā tas ir konsekventi atzīts Tiesas judikatūrā, dalībvalstīm ir plaša rīcības brīvība izlemt par kompensācijas piešķiršanu vai nepiešķiršanu[91], ievērojot principus, kas izriet no sprieduma lietā *Altmark*[92].

118. Lai arī pret to iebilst visi lietas dalībnieki, izņemot Spānijas valdību un Komisiju, šis pats secinājums būtu jāattiecina arī uz Direktīvas 2009/72 3. panta 6. punktu. Šis noteikums attiecas uz situāciju, kad kompensācija ir piešķirta, un tajā šādas kompensācijas piešķiršana ir pakļauta nediskriminācijas nosacījumam.

119. Jebkura saprātīga Direktīvas 2009/72 3. panta 6. punkta interpretācija liek secināt, ka šis noteikums pats par sevi īpašajā elektroenerģijas nozares gadījumā neuzliek pienākumu piešķirt kompensāciju par "sabiedrisko pakalpojumu saistību" izpildi[93]. Šādu pienākumu nevar izsecināt arī no Direktīvas 2009/72 izvirzītā vispārējā mērķa skatupunkta. Tas man liek secināt, ka pasākums, kas neparedz kompensāciju par (patiesu) "sabiedrisko pakalpojumu saistību" izpildi, pats par sevi nav pretrunā Direktīvas 2009/72 3. panta 6. punktam.

120. Drīzāk principi, kas izriet no Direktīvas 2009/72 3. panta 2. un 6. punkta apvienotas interpretācijas, ir tādi, ka pret visiem elektroenerģijas tirgus uzņēmumiem ir jāizturas vienādi gan attiecībā uz šo "sabiedrisko pakalpojumu saistību" izpildes izmaksām, gan jebkuru kompensāciju, ko dalībvalsts var piešķirt. Šādi rīkojoties, attiecīgais tirgus netiek traucēts un tiek saglabāts Direktīvas 2009/72 mērķis.

121. Man pret šiem novērojumiem ir divi iebildumi.

122. Pirmkārt, un vēlreiz, kā paskaidrots šo secinājumu 117.–119. punktā, direktīvā var būt pieļauts zināms brīvības darboties elektroenerģijas iekšējā tirgū ierobežojums, vispārējās interesēs pildot "sabiedrisko pakalpojumu saistības". Tomēr tas tiek darīts tikai attiecībā uz *patiesām* "sabiedrisko pakalpojumu saistībām", nevis attiecībā uz attālināti saistītu pasākumu "kopumiem", kas ietver (nodokli, kas ļoti atgādina) parafiskālu nodokli. Pretējā gadījumā, kā jau paskaidroju šo secinājumu 113. un 114. punktā, viss samērīguma novērtējums kļūst riņķveida, proti, vai samērīgs pasākums tiešām prasa monetāru kompensāciju par naudas atņemšanu?

[90] Piemēram, Zaļā grāmata par vispārējas nozīmes pakalpojumiem (COM(2003) 270, galīgā redakcija); Komisijas paziņojums par Eiropas Savienības atbalsta noteikumu piemērošanu kompensācijai, kas piešķirta par vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu sniegšanu (OV 2012, C 8, 4. lpp.); Komisijas paziņojums – Eiropas Savienības nostādnes par valsts atbalstu, ko piešķir kā kompensāciju par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu (2011) (OV 2012, C 8, 15. lpp.); vai Komisijas 2011. gada 20. decembra lēmums par Līguma par Eiropas Savienības darbību 106. panta 2. punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi (OV 2012, L 7, 3. lpp.).

[91] Spriedumi, 2008. gada 12. februāris, *BUPA* u.c./Komisija (T-289/03, EU:T:2008:29, 214. punkts un tajā minētā judikatūra); 2012. gada 7. novembris, *CBI*/Komisija (T-137/10, EU:T:2012:584, 191. punkts); 2014. gada 16. jūlijs, Vācija/Komisija (T-295/12, nav publicēts, EU:T:2014:675, 87. punkts), un 2014. gada 16. jūlijs, *Zweckverband Tierkörperbeseitigung*/Komisija (T-309/12, nav publicēts, EU:T:2014:676, 148. punkts).

[92] Spriedums, 2003. gada 24. jūlijs, *Altmark Trans* un *Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415, 95. punkts.)

[93] Skat. arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/944 (2019. gada 5. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES (OV 2019, L 158, 125. lpp.) 9. panta 3. punktu, kurā ir ietverts praktiski tāds pats formulējums.

123. Otrkārt, "sabiedrisko pakalpojumu saistību" izpildes izmaksām ir jābūt saprātīgām. Protams, dalībvalstis nevar piespiest uzņēmumu, kas darbojas noteiktā tirgū, *de facto* atteikties no sava īpašuma, slēpjoties aiz "sabiedrisko pakalpojumu saistībām", tikai tāpēc, ka LESD 106. panta un Direktīvas 2009/72 īpašajā tiesiskajā regulējumā pati par sevi tiek prasīta kompensācija par šādu saistību izpildi [94].

124. Citiem vārdiem sakot, ir iespējams, ka pat tad, ja pret visiem uzņēmumiem, kas darbojas tirgū, izturētos vienādi un uzliktu tiem vienādu slogu, šis slogs pats par sevi būtu vienkārši pārāk apgrūtinošs. Varētu pieņemt, ka tikai izņēmuma gadījumos, kad vairs nav "taisnīga līdzsvara" starp vispārējām un individuālajām interesēm, varētu notikt iejaukšanās tiesību uz īpašumu būtībā, pārkāpjot Hartas 17. pantu un Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 1. protokola 1. pantu [95].

V. Secinājumi

125. Es iesaku Tiesai uz *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) uzdoto pirmo prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/72/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu 3. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj valsts tiesību aktus, ar kuriem bez objektīva pamatojuma, kas skaidri izriet no īstenoto vispārējo ekonomisko interešu rakstura, ir noteikts obligātas finansiālas iemaksas veikšanas pienākums tikai dažiem elektroenerģijas uzņēmumiem, kas darbojas ražošanas, izplatīšanas un mazumtirdzniecības jomā, lai finansētu sistēmu, kurā sociālās elektroenerģijas cenu atlaides tiek piemērotas tieši tiesīgo patērētāju elektroenerģijas rēķinam.

[94] Skat. Padomes Regulas (EEK) Nr. 1191/69 (1969. gada 26. jūnijs) par dalībvalstu darbību sakarā ar saistībām, kuras parasti uzskata par sabiedriskajiem pakalpojumiem, dzelzceļa pārvadājumu, autopārvadājumu un iekšējo ūdensceļu pārvadājumu nozarē (OV 1969, L 156, 1. lpp.), 6. panta 2. punktu, kurā bija ietvertas šādas "tiesības" uz kompensāciju. Skat. spriedumu, 2014. gada 3. aprīlis, *CTP* (no C-516/12 līdz C-518/12, EU:C:2014:220, 34. punkts).

[95] Skat. ECT, 1994. gada 22. septembris, *Hentrich* pret Franciju (ECLI:CE:ECHR:1994:0922JUD001361688, 49. punkts un tajā minētā judikatūra), un ECT, 2006. gada 19. jūnijs, *Hutten-Czapska* pret Poliju (ECLI:CE:ECHR:2006:0619JUD003501497, 167. punkts un tajā minētā judikatūra). Skat. arī, piemēram, ECT, 2002. gada 5. novembris, *Pincová* un *Pinc* pret Čehijas Republiku (ECLI:CE:ECHR:2002:1105JUD003654897, 53. punkts).